

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Filip Bystrický

PROFESNÍ ETIKA SOUDCŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Diplomová práce

Olomouc 2020

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Profesionální etika soudců v České republice vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 24. září 2020

.....

Filip Bystrický

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval celé své rodině, přítelkyni a blízkým přátelům, za nezměrnou podporu a neustálý přísun motivace při studiu na vysoké škole. Dále velice děkuji vedoucí mé diplomové práce Mgr. Olze Rosenkranzové PhD., za její cenné rady, neutuchající trpělivost a odborné vedení po celou dobu vzniku závěrečné práce.

OBSAH

ÚVOD	5
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	7
1.1 Morálka.....	7
1.2 Etika.....	9
1.2.1 Aplikovaná etika	10
1.2.2 Vztah mezi etikou a morálkou	11
1.3 Právo a morálka	11
1.4 Profesní etika	13
1.4.1 Výuka profesní etiky na Právnických fakultách v ČR.....	14
2 SOUDCOVSKÁ ETIKA	17
2.1 Vnímání soudní moci z pohledu veřejnosti	17
2.2 Právní úprava postavení soudců v České republice.....	19
2.3 Etický kodex	19
2.3.1 Etické kodexy v České republice	21
2.3.2 Potřebujeme vůbec etický kodex?.....	22
2.4 Budoucnost profesní etiky v České republice	24
2.4.1 Otevřený soubor etických dilemat soudce	24
2.4.2 „Nový“ etický kodex.....	25
3 KÁRNÁ ODPOVĚDNOST SOUDCE	27
3.1 Kárné řízení	27
3.2 Problematické aspekty kárného řízení.....	30
3.2.1 Problematika složení kárného senátu	30
3.2.2 Problematika jednoinstančnosti	31
3.3 Vybraná kazuistika související s etikou soudců	33
3.3.1 Právo na svobodu projevu vs. výkon soudcovské profese.....	34
ZÁVĚR	39
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	41
ABSTRAKT	46

ÚVOD

„Chybovati je lidské, tedy i soudcovské“¹

Problematika související s etikou a etickým chováním je stará jako lidstvo samo. Již od pradávna se lidé zabývali otázkami, jaké jsou nejvyšší etické hodnoty, kde je hranice mezi dobrem a zlem, zda je jejich konkrétní chování etické, či nikoliv a zda je možné se etické odpovědnosti naučit. O naléhavosti etických otázek svědčí i nesčetné počty antických i novodobých filosofů, kteří právě tématu etiky, a s tím spojeným etickým problémům, zasvětili svá díla a životy. Etická dilemata a etické problémy však nabývají na své důležitosti a vážnosti, pokud jsou spojovány s osobami. A o to více pokud jsou spojovány s osobami, které se těší všeobecné úctě a jsou považovány za morální autority – v tomto případě soudci. Soudcovské povolání jde ruku v ruce s nesmírnou odpovědností. V očích veřejnosti je soudcovský stav považován za morální předlohu a ochránce spravedlnosti. Vše výše zmíněné lze podpořit výzkumy veřejného mínění, kde se soudcovské povolání každoročně umisťuje na předních příčkách, co se prestiže a úcty týče.² Etická provinění soudů tak mohou mít dalekosáhlejší následky než u kterýchkoliv jiných lidí, a to v podobě otřesu důvěry veřejnosti ve výkon soudcovského povolání, potažmo důvěry veřejnosti v celou justici, právní stát a vymahatelnost práva.

K volbě tématu své závěrečné práce, *Etika soudců v České republice*, mě vedlo hned několik důvodů. Prvním z nich je nedostatečná pozornost věnovaná této problematice z pohledu odborné veřejnosti. Diplomovou prací bych tedy rád přispěl k popularizaci tématu profesní etiky soudců a k podpoře veřejné diskuze. Dále bych chtěl poukázat na řadu problémů, které tuto oblast sužují. Počáteční impuls k napsání této práce však sahá již k počátku mého studia na právnické fakultě, kdy jsem byl při studijní praxi v přímé interakci se samotnými soudci.

Během výkonu své praxe jsem měl možnost sledovat práci soudců v jejich reálném prostředí, jak při řešení konkrétních soudních sporů, jakož i být svědkem jejich následných úvah nad principy, které stojí proti sobě, nad úskalími soudních sporů, a nad otázkami

¹ ŠAFÁŘ, Roman. *Chybovati je lidské, tedy i soudcovské. O kárné odpovědnosti soudců* [online]. pravo21.online.cz, 25. listopadu 2018. [cit. 03. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://pravo21.online/domov-a-svet/chybovati-je-lidske-tedy-i-soudcovske-o-karne-odpovednosti-soudcu>>.

² TUČEK, Milan. *Prestiž povolání – červen 2019* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 24. července 2019. [cit. 03. listopadu 2019] Dostupné na <<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ekonomicke/prace-prijmy-zivotni-uroven/4990-prestiz-povolani-cerven-2019>>.

profesní etiky z jejich pohledu. Možnost nahlédnout „do duše“ soudců, poznat je i jinak než jako neochvějné etické vzory, či bezchybné stroje, mi bylo velkým přínosem a ovlivnilo můj celkový pohled na tento profesní stav a na právnické profese obecně.

Svou závěrečnou práci jsem strukturoval do tří po sobě jdoucích kapitol, které se dále člení do příslušných podkapitol, přičemž první část bude teoretického charakteru a klade si za cíl seznámit čtenáře s elementárními pojmy, základními etickými disciplínami a teoriemi. Již zmíněná teoretická část bude strukturována formou dedukce, tedy od obecného ke konkrétnímu, od obecné etiky, přes aplikovanou, až po etiku profesní. Druhá část práce bude naopak věnována ryze praktickým okruhům problémů etiky soudců. V praktických kapitolách se budu zabývat především zákonnou úpravou, současnými problémy soudní etiky a dále kazuistikou Nejvyššího správního soudu. Za cíle své diplomové práce jsem si vytyčil poukázat na nejpálčivější problémy současné justice v oblasti etiky a dále poskytnout ucelený pohled na výkon soudcovského povolání, který se v mnoha aspektech dostává do kolize s etikou a morálním/nemorálním chováním soudce.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Na začátek diplomové práce je nutné zařadit charakteristiku základních pojmů, jakými jsou etika a morálka. Dále se v této kapitole bude věnovat vzájemným korelacím morálky, etiky a práva. Tento oddíl si dává za cíl vysvětlit a upřesnit systematiku pojmů, které jsou nezbytné pro pochopení profesní etiky jako takové.

1.1 Morálka

Pokud budeme pátrat po etymologickém původu slova „morálka” dojdeme k latinskému „mos”, nebo množnému číslu „mores”, což lze volně přeložit jako zvyk, pravidlo, mrav, nebo obyčej. V množném čísle lze toto slovo přeložit jako „charakter” nebo jako „vůle”.³ Všechny zmíněné překlady lze vyložit dle svého vlastního uvážení, jazyk také současně nabízí velkou spoustu dalších možných interpretací. Například zvyk lze vykládat jako opakující se a dlouhodobě zachovávaný způsob lidského smýšlení.⁴ Slovo pravidlo lze chápat jako příkaz k určitému jednání, což vybízí vnímat morálku jako normativní aktivitu. Charakter a vůle lze definovat v duchu psychologických disciplín, jejichž předmětem je lidská osobnost, tudíž by se v tomto případě jednalo o fenomén především psychologického rázu. Z výše uvedeného vyplývá, že podstatu morálky nelze vztahovat pouze jednomu z uvedených výkladů. Takové hodnocení by bylo příliš zkratkovité. V nejobecnější rovině lze morálku chápat jako něco, čemu podřizujeme své jednání, tedy něco, čím se řídíme. Mravnost lze chápat coby otázku, jakými okolnostmi a důvody se řídí naše více či méně vědomé rozhodování a jednání. Jelikož ani úplně svobodná a ničím nerušená lidská vůle není bezmezně náhodná, nýbrž sleduje záměrný cíl. Současně je potřeba přihlídnout k faktu, že každé lidské jednání je v určité míře regulováno. Jinými slovy, ne každé naše konání, a ne každý sledovaný záměr je stejně eticky ospravedlnitelný. Pro ostatní se některé naše činy mohou jevit jako nesrozumitelné, a co více některé si ani nemůžeme dovolit.⁵

Vrátíme-li se zpět k morálce, můžeme při výběru vhodného východiska pro definici slova „morálka” říci, že se jedná o soubor norem, avšak morálním jednáním nelze přirozeně postihnout všechna jednání podmíněná normou. Bylo by mylné se domnívat, že souborem norem se myslí pouze soubor norem mravních. Řekne-li se, že nějaký člověk jedná morálně,

³ CASSIN, Barbara. *Dictionary of Untranslatables: A Philosophical Lexicon*. Princeton: Princeton University Press, 2014, s. 890-895.

⁴ ANDREWS, B. R. Habit. *American Journal of Psychology*, 1903, roč. 14, č. 2, s. 147-149.

⁵ SOKOL, Jan. *Etika, život, instituce. Pokus o praktickou filosofii*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2014, s. 67.

jedná v souladu s výše zmíněným souborem norem, avšak do této úvahy je nutné zařadit i otázku jaké je rozlišující hledisko při porovnávání a hodnocení daného jednání. Nabízí se vysvětlení, že rozlišujícím kritériem jsou dvě protikladné hodnoty-dobro a zlo. Morálnost daného jednání lze tedy hodnotit optikou toho, zda je dané jednání dobré, či špatné. Shrnuto, morálkou rozumíme určitý soubor norem, podle kterých korigujeme své jednání, aby bylo v souladu s dobrem. V tomto místě se může jevit definice jako úplná, avšak jedna nejasnost se pouze zaměnila za jinou. Touto nejasností je míněna definice slova „dobro“. Zabýváme-li se podrobněji slovem „dobro“ zjistíme, že tento termín náleží k nejstarším otázkám etiky vůbec.

Nejrespektovanější teorií, která nám přináší alespoň částečnou odpověď na otázku, co je dobro či dobré jednání, je utilitarismus. Tato teorie považuje za dobro takové jednání, které přináší blaho pro co největší počet možných lidí. Utilitarismus však ve své teorii naráží na jistá omezení. Prvním omezením, či nedostatkem je nutnost zohledňovat blaho co největšího počtu lidí, což v běžném životě může být matoucí, jelikož nemusíme vůbec tušit, kolik osudů svým jednáním ovlivníme. Druhým vytykávaným nedostatkem této teorie je její neefektivnost, než bychom totiž zanalyzovali všechny opodstatněné zájmy ostatních lidí, mohl by být okamžik pro „dobré“ chování nenávratně ztracen, uplynul by. Posledním největším úskalím teorie se zdá být fakt, že každý jedinec sleduje především své vlastní zájmy předtím, než do rozhodnutí začne promítat obecné blaho.⁶ Předchozím filosofickým exkursem jsem chtěl poukázat na složitost a různorodost filosofických směrů. Filosofické názory se vzájemně ovlivňují a konfrontují, a to z jediného důvodu, kterým je snaha o úplnou definici či porozumění dané problematice.

Nejvíce se však v tomto směru ztotožňuji s etickou teorií, která je také nazývána jako tzv. zlaté pravidlo a má své kořeny v křesťanských tradicích. Tento etický princip je vystavěn na předpokladu, že se jednající vžije do druhé osoby a jedná tak, jak by si přál, aby bylo jednáno s ním.⁷ Pro toto uvědomění je potřeba se identifikovat s tím, že nejsme na světě sami a je potřeba brát v potaz i oprávněné zájmy ostatních osob. Na tento způsob altruistického smýšlení poukazuje Robert Spaemann ve své knize *Základní mravní pojmy a postoje*. Avšak i v této teorii R. Spaemann zmiňuje mnoho překážek takového smýšlení, a to v podobě určité úrovně uvědomění ve vztahu k druhým, citu pro toleranci a v neposlední řadě poukazuje i na

⁶ STRÁNSKÝ, Michal. *Praktický význam morální filosofie*. 1. vydání. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2018, s. 13-16.

⁷ FUCHS, Eric. *Co dělá naše jednání dobrým?* Nakladatelství Mlýn, 2003. s. 8.

to, že existují přání a zájmy ostatních, které nelze tolerovat, či mezi nimi hledat kompromis, jelikož stojí přímo proti sobě a navzájem se proto vylučují.⁸

Morálku, jak byla nastíněna výše, lze rozdělit do několika podskupin dle funkcí a dle původu a podstaty. První rozdělení rozlišuje mezi morálkou autonomní a heteronomní. V heteronomní soustavě je morálka považována za odvozeninu zákonů, pravidel a předpisů, které nám jsou diktovány shora. V autonomní soustavě je původ morálky naopak přikládán svobodě jednotlivce a jeho mravní odpovědnosti.⁹ Eric Fuchs ve své knize „Co dělá naše jednání dobré?“ rozděluje morálku dle funkcí na regulační a legitimační. První z jmenovaných funkcí slouží k lepší orientaci ve společnosti, k tomu, aby nenastala nejistota –tedy slouží k oprávněným potřebám, které má společnost. Druhá nastíněná funkce slouží k posouzení, zda daná jednání a pravidla jsou spravedlivá a slouží k legitimním rozhodnutím. E. Fuchs v tomto případě nazývá regulační funkci jako morálku a legitimační (opravňující) funkci jako etiku.¹⁰ V závěru podkapitoly bych rád podotkl, že veškeré uvedené pohledy a definice spojené s problematikou morálky, jsou pouze nastíněním tématu, které je velice obsáhlé, rozmanité a mnohotvárné.

1.2 Etika

Etymologický význam slova etika sahá až do dávné řecké historie, kde byl označován termínem „ethos“. Staří Řekové tomuto výrazu přikládali různý význam, který vyjadřoval především zvyk, obyčej, nebo také obvyklé místo k bydlení. Právě obvyklé místo k bydlení evokuje interakci společenství lidí, kteří vytváří společné zvyky, ustálené modely chování a jednání tak charakteristické pro danou společnost. Dedukcí jsme tedy schopni odvodit, že předmětem etiky je správné (obvyklé) jednání ve společnosti. Je důležité uvést, že etika a filosofie mají společný historický počátek a vývoj.¹¹ Etika jako taková byla spjata s filosofií, coby její součástí, a pokoušela se odůvodnit, racionalizovat dané lidské chování a jednání ve společenských podmínkách.¹² O rozvoj a vyčlenění etiky jako samostatné vědy se zasloužil řecký filosof Aristoteles, který je autorem jednoho z nejdůležitějších filosoficko-etických děl starověku – Etiky Nikomachovi. Hlavním aspektem filosofického díla byla otázka lidského

⁸ SPAEMANN, Robert. *Základní mravní pojmy a postoje*. 1. vydání. Praha: nakladatelství Svoboda, 1995, s. 17-18.

⁹ SEMRÁDOVÁ, Ilona. *Úvod do etiky*. 5. vydání. Nakladatelství Gaudeamus. 2011, s. 6.

¹⁰ FUCHS, Eric. *Co dělá naše jednání...*, s. 10-11.

¹¹ JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. 1. vydání. Nakladatelství TRITON, 2003. s. 21.

¹² BRÁZDA, Radim. *Úvod do srovnávací etiky*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství KLP, 1998. s. 129.

účelu, kterého mělo být dosaženo pomocí lidské blaženosti.¹³ Etiku lze také historicky chápat jako něco co se ve společnosti vyvíjelo po dlouhá staletí z kmenového mravu a na čem dané společenství lidí bezpodmínečně trvalo. Přejímané a někdy i vymáhané vzorce chování si člověk přisvojoval již od ranného věku a to zcela bezděčně.¹⁴ Jiří Jankovský ve své knize *Etika pro pomáhající profese označuje etiku za „[...] filozofickou vědu o správném způsobu života, vycházející z racionálních přístupů a snažící se nalézt, popřípadě i zdůvodnit, společné a obecné základy, na nichž morálka (předmět etiky) stojí.”*¹⁵ V základní rovině můžeme o etice hovořit jako o “filosofování o morálce”, tedy o hledání správných východisek problémů, které v souvislosti s morálkou vyvstávají. Při řešení etických dilemat jsou etice vlastní otázky typu: Je daný čin morální? Co je to dobro? Učíme se morálce, nebo se s ní rodíme? Etika z pohledu veřejnosti nabývá na své vážnosti ve spojitosti s kauzami, které jsou kontroverzní. Ať již etice, potažmo morálce, dáváme jakýkoliv význam, je nesporné, že zásadním způsobem ovlivňuje naše jednání a tím i naše životy.

1.2.1 Aplikovaná etika

Aplikovanou etiku lze chápat v mnoha rozličných významech, avšak v širším slova smyslu jde o etiku, která se zabývá zkoumáním etických hledisek, popřípadě se pokouší aplikovat etické teorie na konkrétní osobní či společenský problém, nebo na jakékoliv jednání. V užším pojetí znamená aplikovaná etika uvažování, ve kterém jsou etické důvody, teorie, ideály a hodnoty použity ke klasifikaci jednání subjektů, nebo určitých skupin. Hlavním rozdílem mezi klasickou etikou a etikou aplikovanou je, že aplikovaná etika je méně abstraktní a více situační, jinými slovy aplikovaná etika se zabývá konkrétními etickými dilematy, ve kterých se mravní subjekt ocitá.¹⁶ Mezi aplikovanou etiku lze bezesporu zahrnout i bioetiku, podnikatelskou nebo advokátní etiku. Mezi nejzásadnější témata aplikované etiky pak patří zejména legalizace určitých institutů, dále pak problematika potratů, prostituce, či genetické inženýrství.¹⁷

¹³ JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající...*, s. 21-22.

¹⁴ SOKOL, Jan, PINC, Zdeněk. *Antropologie a etika*. Praha: Nakladatelství TRITON, 2003. s. 19.

¹⁵ JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající...*, s. 21-22.

¹⁶ GLUCHMAN, Vasil. *Úvod do etiky*. 2. vydání. Praha: Tribun EU s.r.o., 2011, s. 113.

¹⁷ SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. 1. vydání. Praha: Ústav státu a práva, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 9.

1.2.2 Vztah mezi etikou a morálkou

Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, etika a morálka jsou vnímány jako pojmy se shodným významem. Oba znamenají v překladu mrav, zvyk a/nebo také obyčej. V praktickém životě je běžné, že velká část laické veřejnosti tato slova mezi sebou samovolně zaměňuje, anebo je považuje za totožná, tedy je užívá coby synonyma. Považují tedy za vhodné uvést základní kritéria pro rozlišení obou termínů a jejich vzájemných vztahů. Morálkou označuje Helena Janotová: „[...] *chování jedinců v reálném životě k sobě navzájem, k sobě samým, ke všemu živému, ale i k neživému, k materiálnímu a duchovnímu*”, současně etiku označuje jako: „[...] *věda o morálce a mravnosti, věda o tom, jak by se měli lidé chovat v soukromém, pracovním a veřejném životě.*”¹⁸ Další typická diference, kterou lze spatřovat mezi etikou a morálkou je rozdíl v subjektu. Morálka má vždy svůj subjekt chování, který je postaven před selekci z více možných modelů jednání. Naproti tomu etika žádného nositele volby jednání nemá, pouze nabízí recept, jak v eticky složitých momentech jednat.¹⁹

1.3 Právo a morálka

Morálku a právo, jakožto dva normativní systémy, využívá společnost ke své regulaci a k nastavení řádu, podle kterého se daná společnost řídí. V souvislosti se zkoumáním těchto pojmů se objevuje řada rozdílných znaků, ale i stejně početné množství znaků shodných. Prvním ze společných rysů lze z historického hlediska spatřovat ve zrodu těchto systémů. Právo vyvstalo z morálky a jeho ucelené kořeny lze datovat až do antické římské doby, kde bylo významným regulátorem pro ochranu státní správy, obrany státu a prostředkem pro usměrňování soukromých vztahů. V dnešní moderní společnosti však není možné dosáhnout toho, aby bylo právo schopno regulovat veškeré aspekty všedního života. V tuto chvíli je proto nutné obracet se právě na morálku, které je právo důležitým doplňkem a neměla by tedy právu nikterak odporovat. Izolovaně lze o právu smýšlet jako o uzavřené koncepci bez vazeb na ostatní subsystemy. Právo, aby bylo všeobecně respektováno a přijímáno, je nutné, aby bylo podporováno ze strany morálky a dobrých mravů.²⁰ S posledně zmiňovanými dobrými mravy pracuje v mnoha ohledech i občanský zákoník (dále jen „OZ“), kde je konkrétně v § 1 odst. 2 uvedeno, že: „[...] *zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek*

¹⁸ JANOTOVÁ, Helena a kol. *Profesní etika*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA, 2005, s. 13.

¹⁹ JANOTOVÁ, Helena a kol. *Profesní etika...*, s. 13.

²⁰ Tamtéž, s. 13-14.

nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.”²¹ nebo v § 2 odst. 3, kde je stanoveno, že: „*Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy [...].*”²² Dobré mravy jsou velice vágním pojmem a z tohoto důvodu bývá často z praktického použití zcela vyloučen nebo alespoň opomíjen. O definici, co dobré mravy představují, se pokoušeli významní právní teoretici i nejvyšší soudní instituce. Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku sp. zn. 33 Cdo 901/2014 přidal svůj pohled na věc následovně: „[...] *je třeba dobré mravy pokládat za takový souhrn základních společenských, kulturních a mravních norem, který v minulosti osvědčil jistou neměnnost, vystihuje historické tendence a je sdílen rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.*”²³

Neurčitost pojmu nelze pokládat za selhání zákonodárce, nýbrž za poskytnutý prostor právní teorii a praxi při výkladu. Není prakticky možné definovat veškeré právní pojmy tak, aby dopadaly na všechny možné případy, které v souvislosti s konkrétními případy mohou vyvstat. Neurčitý právní pojem je konkretizován, až v souvislosti s případem, jehož se dotýká. Obvyklou legislativní praxí je, že morální normy bývají formulovány velmi všeobecně, naproti tomu právní norma bývá specifikována, co možná nejkonkrétněji.

Budeme-li nadále zkoumat právo a morálku z hlediska vzájemných odlišností dojdeme k otázce, jaká je oblast působnosti jednotlivých systémů. Při vytváření právních norem zákonodárci dbají na to, aby regulovali pouze a jen výšeč společenských vztahů, kterých se přímo dotýkají a co nejméně zasahovali do oblastí života, kde nejsou účelné. Naproti tomu stojí morálka, která má všeobecný účinek napříč celou společností. Další rozdíl lze spatřovat v tom, že za normotvorbu je zodpovědný zákonodárský sbor. Jsme tedy schopni dohledat autory, kteří se za přijatá pravidla chování zasloužili. U morálních pravidel tomu tak obvykle není. Morální pravidla jsou tradována v čase a jejich původce nelze s přesností určit, případně pochází přímo z lidské přirozenosti kontrolované svědomím. Nikoliv poslední, ale jednou z hlavních odlišností morálky a práva je zabezpečování jejich dodržování. V případě dodržování právních norem vykonávají tento dohled státní instituce, avšak v případě dodržování morálních pravidel tento dohled přejímá veřejné mínění.²⁴ A. Anzenbacher uvádí ke vztahu práva a morálky tezi, že chceme-li považovat právo za spravedlivé, tak jeho elementární zákony musí být společností přijímány jako mravně správné.²⁵ Závěr této

²¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²² Tamtéž

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 33 Cdo 901/2014.

²⁴ JANOTOVÁ, Helena a kol. *Profesní etika...*, s. 14.

²⁵ ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky*. 1. vydání. Praha: Zvon České katolické nakladatelství, 1994, s. 111.

kapitoly je třeba uzavřít tak, že právo a morálka se vzájemně ovlivňují. Právo by ve své nejryzejší podobě mělo poskytovat právní ochranu primárním morálním hodnotám, naproti tomu morálka poskytuje právu okruh hodnot, na kterých může být právo vystavěno. Právo samo osobě nemůže existovat bez vnitřního přijetí danými členy společnosti, jelikož v opačném případě by se jednalo o organizované násilí a nátlak na přijetí bezduchých norem vůči členům společnosti a o nefunkčnosti takového práva není nutné ani polemizovat.²⁶

1.4 Profesní etika

Na cestě k rozboru etiky soudců, která je ústředním tématem práce, je nutné se zastavit u obecnějšího pojmu profesní etiky a blíže jej vymezit. Při zkoumání výrazu profese (z lat. *professio*) dojdeme k závěru, že co se týče původu a vývoje tohoto slova, může znamenat jak povolání, tak jistou odbornost. Nicméně tímto tvrzením není etymologická analýza zcela vyčerpána, jelikož dále lze chápat profesi v širším smyslu jako povolání, které je podloženo specializovanou přípravou. Tato příprava poté bývá často spojena s osvědčením dané odborné způsobilosti. Právě profesionalita v sobě zahrnuje kreativitu spojenou s osobní odpovědností, samostatností a častým úskalím v podobě konfrontace osoby s profesními úkoly.²⁷

Profesní etika, jakkoliv se tento termín může zdát teoretický, je v běžné praxi a v každodenním životě lidí přítomen více než se na první pohled může zdát. Ve velice zjednodušené formě je profesní etiku možné pojmut jako souhrn principů a etických pravidel, které by měly být příslušníky dané profese respektovány a dodržovány. Vztáhneme-li předchozí uvedené na právnický stav, profesní etika radí a pomáhá právním profesím, jak se chovat v běžných životních situacích či při výkonu právní praxe.²⁸

Velice zpátečnickým pohledem na profesní etiku může být, pokud jí budeme považovat jen a pouze za určitý soubor všeobecně přijímaných pravidel blížících se právu. Profesní etika však právem není a svým obsahem se právu nikterak zvláště nepřibližuje. Nejlepším způsobem, jak profesní etiku pojmut je představit si profesní etiku jako misky vah, které vyvažují jednotlivé principy z pohledu toho, zda jde v konkrétním případě o etické jednání a kdy už nikoliv. Hrany určení eticky správného a eticky nesprávného jednání však nejsou

²⁶ MORÁVEK, Jakub. *Model práva – vztah práva a morálky (Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2012)* [online]. bulletin-advokacie.cz, 22. března 2013 [cit. 08. července 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/model-prava-vztah-prava-a-moraliky-vitezna-prace-kategorie-talent-roku-souteze-pravnik-roku-2012?browser=mobi>>.

²⁷ ZAPLETAL, Ladislav, DOHNANSKÁ, Monika. *Etika v souvislostech dneška*. 1. vydání. Týn nad Vltavou: Nová Forma, 2020, s. 70.

²⁸ KOPA, Martin. Profesní etika v české právní praxi a právním vzdělávání aneb měla by profesní etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 1, s. 21-27.

ostré, proto často přináší případy, které nabízí jednoduché formy řešení ale také situace, ve kterých je stanovení správného řešení velmi složité.

K výše uvedenému je současně nutné doplnit, že profesní etiku nelze chápat jako jediný a nezpochybnitelný recept na řešení eticky vypjatých situací, nýbrž jako disciplínu, jejíž předmětem je klást si správné otázky.²⁹ Na závěr této podkapitoly musím rovněž zmínit, že je i v dnešní době společenským trendem zabývat se tématy profesní etiky až v momentu, kdy k danému mravnímu poklesku dojde. Stále se zapomíná na kontinuální debatu a „osvětu“, které by těmto pochybením mohly zdárně předcházet.

1.4.1 Výuka profesní etiky na Právnických fakultách v ČR

Úvodem této podkapitoly považuji za nezbytné informovat čtenáře, ať již absolventy právnických fakult vykonávající odborné praxe, nebo odbornou veřejnost, o zvyšujícím se trendu výuky dovednostních a odborných předmětů spojených s tématem profesní etiky na všech čtyřech právnických fakultách v České republice. V souvislosti s výukou právně-etických témat je však nutné najít uspokojivé odpovědi na řadu konkrétních otázek. Za nejpalčivější lze považovat následující: Je bezpodmínečně nutná výuka právní etiky na právnických fakultách? Není pro studenty právnických fakult již pozdě učit se etickým principům a hodnotovým zásadám?³⁰ Je potřebné učit studenty právní etice při studiu, když se setkají, a tedy i nejlépe naučí zvládat etická dilemata až ve své vlastní praxi?

Potěšujícím faktem je, že právní etika si našla své místo v učebních osnovách všech právnických fakult napříč Českou republikou. Právnická fakulta v Olomouci již s dlouholetou tradicí poskytuje svým frekventantům nepovinný předmět „Profesní etika“. Tímto předmětem však není eticko-právní záběr Olomoucké fakulty zcela vyčerpán, stejnou měrou se o výuku v etickém směru zasazují i další praktické semináře, při kterých má účastník možnost seznámit se s etickými dilematy a s návody, jak je správně vyřešit. Dále je potřeba zmínit Právnickou fakultu v Praze, která nabízí možnost seznámit se s profesní etikou v rámci předmětu „Etika v právní teorii a praxi“.

Právnická fakulta v Brně umožňuje studovat předmět „Profesní role a profesní etika“. A konečně Právnická fakulta v Plzni seznamuje své posluchače s tématem etiky prostřednictvím předmětu „Právní etika“. Všechny výše zmíněné eticko-právní předměty jsou

²⁹ KOPA, Martin. Profesní etika v české právní..., s. 21-27.

³⁰ KOBER, Jan. Právnická etika na univerzitách a v profesním školení. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 10, s. 46-49.

však nepovinné³¹, což je jejich nejpodstatnějším nedostatkem. Podíváme-li se na výuku profesní etiky z celosvětové perspektivy, konkrétně např. v komparaci se Spojenými státy americkými, lze konstatovat poměrně nelichotivý výsledek, kde Česká republika v tomto ohledu za Spojenými státy zaostává. Američtí studenti se s tématy profesní etiky setkávají sice také již při studiích právnických fakult, avšak s rozdílem obligatornosti těchto předmětů. Důvodem, proč jsou v České republice předměty nepovinné, nelze přesně určit, nicméně v zainteresované oblasti panuje přesvědčení, že neochota zavést předmět jako povinný pramení z neblahé zkušenosti v minulém režimu, kdy byl vyučován marxismus-leninismus. Další rozšířenou teorií je přesvědčení o skutečnosti, že se dostatečnému etickému vzdělání absolventů dostane až po dokončení právnické fakulty, a to pomocí odborných školení uvnitř příslušných právních profesí.³² Bez povšimnutí nelze ponechat ani další názor, který vychází z otázky, zda je vůbec možné se etice učit. Základem této ideje je smýšlení o etice jako o něčem, co má člověk vrozené, či co se poté do určité míry učí od své rodiny v raném stádiu svého života. Jinými slovy se etice nelze naučit, pokud k tomu člověk nemá predispozice z mládí.³³ Výše nastíněné argumenty směřující proti výuce profesní etiky lze více či méně uspokojivě vyvrátit. Co se týče argumentu, který odkazuje na nepříznivé důsledky socialistického učení, tento lze jednoduše vyvrátit odkazem na historii, kdy se společnost poučila ze svých chyb v minulém režimu, a pozitivní dopady lze spatřovat v každodenním životě. Lze také poukázat na současnou vládu demokracie a garanci právního státu, ve kterém není prostor pro opakování podobných selhání. Dalšímu protiargumentu, proč není možné dospělého jedince etice naučit, lze směle odporovat úsudkem, že profesní etiku lze ve své podstatě subsumovat mezi právní normy, jejichž dodržování a v případě porušení i sankcionování, náleží určitým institucím, potažmo státu.

V tomto kontextu se tedy jako lichý argument jeví, že etika je otázkou vnitřního vnímání každého jedince, jelikož pravidla chování jsou zjevně kodifikována v podobě zákonů, či v jednotlivých kodexech právních profesí. Nakonec je třeba vyrovnat se s posledním argumentem, který předpokládá, že profesní etiku by měla člověka naučit samotná profese, respektive k tomu erudovaný profesionál. K tomu lze podotknout, že není sporu o tom, že v rámci profesní přípravy by měla být zajištěna i erudice zahrnující profesní etiku, nicméně

³¹ KOPA, Martin. *Profesní etika v české právní...*, s. 21-27.

³² ŠIKEL, Lukáš. *O prohřešcích právníků by se měla vést větší odborná debata* [online]. pravniradce.ihned.cz, 13. listopadu 2015 [cit. 21. července 2020]. Dostupné na <<https://pravniradce.ihned.cz/c1-66053400-o-prohrescich-pravniku-by-se-mela-vest-vetsi-odborna-debata>>.

³³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Etika právnického stavu* [online]. bulletin-advokacie.cz, 31. října 2017 [cit. 21. července 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/etika-pravnickeho-stavu>>.

jak s profesní etikou naložit v případě, že daná profese profesní přípravu nevyžaduje? A co více, i některá profesní příprava zahrnuje konkrétní profesní činnosti, které budoucí právník bude potřebovat.³⁴ Pro lepší pochopení lze toto hledisko ilustrovat na příkladu, kdy asistent soudce, připravující se na výkon profese soudce, přichází každodenně v souvislosti s rozhodováním přidělených případů do kontaktu se situacemi, ve kterých je vyžadováno etické povědomí a morální schopnosti. Dotyčnému je pak kladeno za úkol v těchto situacích obstát a korektně je vyřešit.

Shrneme-li konečně shora uvedený text, vyvodíme z něj konkluzi, že ideální způsob, jak zlepšit úroveň etického vzdělávání na právnických fakultách je zavedení předmětu jako povinné součásti výuky. Bez další specifikace výuky však nelze považovat povinné zavedení předmětu za dostačující. K opravdu účelnému seznámení studenta s tématem profesní etiky je potřeba, aby v rámci výuky existovaly předměty, které budou ve vysoké míře rozvíjet jeho praktické dovednosti, nikoliv jen ty teoretické. Dalším nutným a současně velmi podstatným přínosem by bylo začlenění odborných stáží a právních klinik do výuky, aby byli studenti seznámeni s profesně-etickými nástrahami dříve, než se s nimi setkají v souvislosti s pracovními úkoly.³⁵

³⁴ TOMOSZEK, Maxim. Profesní etika v právnickém vzdělávání. In SOBEK, Tomáš a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019, s. 340-341.

³⁵ TOMOSZEK, Maxim. Profesní etika v právnickém..., s. 351.

2 SOUDCOVSKÁ ETIKA

Zeptáme-li se, co se lidem vybaví pod termínem soudcovská etika, u většiny mají jejich odpovědi zpravidla stejný základ, kterým je úcta, spravedlnost, ochrana práva a nezřídka kdy i vysoká prestiž. Nicméně každá věc má i stinnou stránku a není zcela neobvyklé setkat se také s negativními asociacemi, jakými jsou korupce, průtahy, nevhodné chování či podjatost. Všechny posledně jmenované poklesky mají společného jmenovatele, kterým je soudcovská etika. V této kapitole se proto věnuji zkoumání soudcovské etiky jako takové. Nejprve nastíním základní právní úpravu, a poté se budu zabývat elementárními aspekty tohoto fenoménu. Uvedeny jsou také předpoklady, na kterých je soudcovská etika vystavěna a prostředky, které mají vliv na etické chování soudců.

2.1 Vnímání soudní moci z pohledu veřejnosti

Všechny zmíněné základní aspekty výkonu soudnictví postrádají svůj smysl a míjí se účinkem, pokud nejsou v souladu s principy transparentnosti. Právě k otevřenosti rozhodování soudů, potažmo celé justice, se vyjádřil velice přiléhavě i Ústavní soud, který ve svém nálezu judikoval právní názor, že: *„Legitimním cílem veřejné diskuse je veřejná kontrolovatelnost konání spravedlnosti, souzení za bílého dne, nikoli v temnu neveřejného soudního řízení. Naopak souzení nedostatečně veřejné je způsobilé snížit autoritu soudní moci, neboť může generovat podezření veřejnosti, že „je co skrývat“ (ve smyslu konání nespravedlnosti). Bez důvěry není řádný výkon veřejné moci v demokratickém státě možný. Prvek důvěry je tak i funkční podmínkou výkonu demokratické veřejné moci, a proto je třeba důvěru v akty veřejné moci chránit; důvěra v soudní rozhodování patří mezi základní mimoprávní atributy právního státu.“*³⁶

Osobně vnímám transparentnost justice za velice důležitý klíč k důvěře, možná i za zcela nejdůležitější, z pohledu soudnictví na jedné straně a veřejného mínění na straně druhé. Z osobní zkušenosti a z poznatků získaných ze svého okolí vím, že značná část populace vnímá soudní aparát jako uzavřenou, odosobnělou a anonymní instituci, která autoritativně rozhoduje o jejich osudech. Dle mého soudu by mohlo posilování otevřenosti soudnictví tento zkreslený názor alespoň částečně poupravit. Otvírání justice lze připodobnit účasti veřejnosti na soudním jednání, kde každý může osobně vnímat postupy soudu a postupně tak přehodnotit své formální představy a otupit hrany svého smýšlení o soudnictví jako

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 03. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10, bod 43

o odlidštěném a nepřístupném společenství. Dle mého názoru jsou optimistickým výhledem trendy moderních informačních technologií, které mohou při optimálním využití pomoci přiblížit vzdálenou justici blíže k justici nezasazeným občanům. Dalším prostředkem, který by mohl zlepšit pohled veřejnosti na justici, je aktivní práce s mediálním obrazem samotných soudů. Prezentace soudů a práce tiskových mluvčích je v souvislosti s mediálně sledovanými a věcně náročnými kauzami více než potřebná. Jistým ukazatelem dobré práce tiskového mluvčího může být Ústavní soud následovaný Nejvyšším správním soudem. Jejich představitelé, zdatní rétoři, umí velice obratně a efektivně informovat veřejnost o nastalých skutečnostech právě probíhajících kauz.³⁷

Není žádným tajemstvím, že i přes veškeré snahy o posilování pevné nezávislosti soudní moci je tím nejdůležitějším prvkem systému osobnostní kvalita každého jednotlivého soudce. Pokud budou soudci uznávaní pro své osobnostní rysy a odbornou připravenost, bude funkční i celý soudní systém. V případě excesů je však nutné aktivovat efektivní a přiměřeně přísný režim trestání nežádoucího chování soudců. Při uplatňování výše zmíněného je možné mluvit o kredibilní justici.³⁸

Přes pesimistický pohled veřejnosti je justice plná profesně kvalitních a morálně pevných lidí (nejen soudců), kteří se starají o udržení jejího vysokého standardu a nestranného postavení, jelikož pokud by tomu bylo naopak, nikdo by dobrovolně nepodstupoval soudní pře. To nicméně neznamená, že i v soudním prostředí se nenajdou jedinci, kteří pro své morálně pochybné chování vrhají na justici špatné světlo.

Nakonec bych tuto část rád uzavřel glosou JUDr. Jana Vyklického, který důvěru v soudní systém popsal slovy: „*Ve svém profesním životě jsem vždycky věřil soudcům, ale nikdy jsem nemohl věřit soudnictví, které pokaždé kapitulovalo před politickým zájmem. Jak by takovému systému mohla důvěřovat veřejnost? Dnes je třeba znovu usilovat o to, aby lidé mohli věřit alespoň svému soudci.*“³⁹

³⁷ NĚMEČEK, Tomáš. Průtahy, kárná řízení, anonymita rozsudků: tři neduhy soudnictví a tři důvody k mírnému optimismu. In BERÁNEK, Stanislav (ed). *Transparentnost a důvěryhodnost výkonu spravedlnosti: sborník z konference konané 4. 12. 2008 v Praze*. Praha, 2008, s. 28. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/justice_sbornik.pdf>.

³⁸ BAŠNÝ, Adam. Existuje oprávněná obava z politicko-ekonomických vlivů v justici. In BERÁNEK, Stanislav (ed). *Transparentnost a důvěryhodnost výkonu spravedlnosti: sborník z konference konané 4. 12. 2008 v Praze*. Praha, 2008, s. 80. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/justice_sbornik.pdf>.

³⁹ VYKLICKÝ, JAN. Ve svém profesním životě jsem vždycky věřil soudcům... In BERÁNEK, Stanislav (ed). *Transparentnost a důvěryhodnost výkonu spravedlnosti: sborník z konference konané 4. 12. 2008 v Praze*. Praha, 2008, s. 6. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/justice_sbornik.pdf>.

2.2 Právní úprava postavení soudců v České republice

Právní řád České republiky je uspořádán systematicky, a drží se přesně daných pravidel, která určují význam a právní sílu jednotlivých předpisů. V tomto hierarchickém systému stojí nade všemi ostatními předpisy Ústava České republiky.⁴⁰ Z hlediska relevance je pro tuto práci nejdůležitější Hlava čtvrtá Ústavy, která upravuje moc soudní, a s ní následně spojené články, které zakotvují postavení soudů, nestrannost a nezávislost soudců a procesní aspekty výkonu soudcovské profese.⁴¹ Pokud budeme postupovat v rámci hierarchické struktury, setkáme se s předpisem nižší právní síly, zákonem o soudech a soudcích (dále jen „ZSS“)⁴² Tento zákon, kromě organizace, soustavy a činnosti soudů, upravuje postavení soudců a také definuje instrument, který lze použít při pochybeních soudních představitelů – kárné řízení. V souvislosti s kárným řízením je nutné zmínit zákon o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů (dále jen “ZŘVS”).⁴³ Tento zákon kárné řízení detailněji upravuje a konkretizuje. Závěrem této podkapitoly je třeba zmínit, že právní postavení soudců a s ním spojená práva a povinnosti lze nalézt také v podzákoných předpisech⁴⁴, avšak v rámci této práce pro jejich charakteristiku in extenso nezbývá prostor.

2.3 Etický kodex

Jsem přesvědčen, že v soudní praxi není příliš témat, která by nabízela tolik protichůdných argumentů v souvislosti s obsahem, potažmo kodifikací, jako právě problematika etického kodexu. Úvodní pasáž je vyhrazena pojmu etický kodex a co, se pod ním skrývá. Další odstavce a podkapitoly shrnují nejednotné pohledy, které na tento fenomén přinášejí renomovaní odborníci soudcovské profese.

Etickým kodexem se obecně rozumí: „[...] *vnitřní koordinovaný normativní systém, který má svoji vlastní filozofii, vyjádřenou v preambuli, pevnou strukturu částí, v kterých jsou obsažené z hlediska specifikací různé typy norem*“.⁴⁵

⁴⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ Čl. 81-82 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ např. vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002, o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*, 2006, č. 3, s. 9.

Etický kodex bývá hierarchicky členěn do logicky strukturovaných částí, přičemž v úvodní části jsou situovány tzv. *etické kánony*, které odkazují na základní filosofii daného povolání a kladou tedy nejjobecnější postulát na chování soudce a kvalitu výkonu jeho profese. Zda je nutné rovněž podotknout, že etické kánony si nekladou za cíl konkrétně usměrňovat chování soudce v konkrétní dané situaci, nýbrž působit spíše psychologicky. Další část etického kodexu tvoří tzv. *etické principy*, které předešlé pasáže hlouběji vysvětlují a umožňují pochopit pohnutky, za kterých byly přijaty. Do jisté míry už řeší konkrétní eticko-právní situace, ve kterých se může soudce ocitnout. Poslední v řadě jsou tzv. *disciplinární pravidla*, která mají za úkol ještě více upřesnit pasáže před nimi a stanovit standard pravidel chování, který by měl být pro soudce zcela nepřekročitelný, pokud soudce nechce čelit případným disciplinárním sankcím ze strany příslušného orgánu.⁴⁶

Jakýkoliv etický kodex by měl být samozřejmě také schopen svým adresátům poskytnout ucelenou představu o hodnotovém systému, který je pro daný stav žádoucí, současně s výkladem jednotlivých norem spolu s postupy, které naplňování hodnot regulují.⁴⁷

Funkce etického kodexu jsou různé, avšak za ty nejdůležitější lze označit funkci preventivní, tedy kodex je konstruován z toho důvodu, aby zamezil, či předešel nežádoucímu chování soudců a dále lze zmínit také funkci edukativní, neboť kodexy svým účelem míří také na etickou výuku soudců. Etický kodex si primárně klade za cíl zlepšit hodnotovou orientaci soudců ve změní právních předpisů různé právní síly, přičemž pravidel upravujících etické otázky je málo. Kodifikovaná etická pravidla by měl každý soudce považovat za příslovečný „kompas“, která mu bude nápomocná při udržování ideálního modelu soudnictví a společně s tím mu bude podporou při posilování důvěry občanů ve fungování soudního aparátu.⁴⁸ V tomto okamžiku je vhodné zdůraznit, že ne každá profese či zaměstnání disponuje vlastním etickým kodexem nebo má vnitřní potřebu jej vytvořit. Tento soubor etických pravidel, která stanovují standardy jednotlivých povolání, mají k dispozici pouze některá zaměstnání, zpravidla profese typicky náležející k určitému stavu. Nakonec si dovoluji uzavřít myšlenkou JUDr. Ivany Hrdličkové, která tvrdí, že: „[...] *etika soudců je přímo úměrná etickému stavu*

⁴⁶ KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou..., s. 9-10.

⁴⁷ HERZOGOVÁ, Zuzana. *Základy filosofie a profesní etiky*. 2. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky ČR, 1998, s. 106-109.

⁴⁸ ŠTIČKA, Michal. *Aplikace etických postupů v soudním systému ČR* [online]. transparency.cz, [cit. 04. srpna 2020]. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/evs_justice.pdf>.

*společnosti*⁴⁹, a dle mého názoru lze tuto myšlenku aplikovat i v kontextu potřeby etického kodexu. O tomto však až v následující podkapitole.

2.3.1 Etické kodexy v České republice

Historie tvorby etického kodexu datuje první snahy o vytvoření etických soudních pravidel od roku 2000, kdy Soudcovská unie na svém výročním zasedání představila sedm základních etických myšlenek, které se však bohužel nesetkaly s praktickým využitím a současně nikdo, vyjma jejich tvůrců, o jejich existenci nevěděl. Zmíněné teze nenašli své uplatnění ani v soudní praxi, či praxi kárných senátů, jinými slovy nedošlo k jejich kultivaci. Tento pokus lze tedy, s jistou mírou obezřetnosti, označit za nezdařilý. Po tomto nevydařeném pokusu byla ustavena pracovní skupina v rámci Soudcovské unie, která měla za úkol vyvolat odbornou diskuzi, shromáždit potřebné materiály, a vyslechnout odborníky v oblasti právní etiky. Veškeré snažení mělo vést ke kýženému cíli – ucelenému etickému kodexu.

Zdrojem inspirace pro vznik zamýšleného kodexu byl tzv. Bangalorský etický kodex. V listopadu roku 2005 byl představen soubor Etických zásad chování soudce⁵⁰, který nebyl bohužel prakticky více využitelný než jeho předchůdce.⁵¹ I přes vlnu kritiky, která se snesla na přijaté zásady, vesměs kvůli velké míře obecnosti a pramalé využitelnosti v praxi, osobně vnímám tuto iniciativu za přínosnou, jelikož do této doby bylo téma etiky soudců velice málo diskutované a opomíjené. Jako největším nedostatkem těchto zásad se však ukázala jejich omezená závaznost určená pouze pro členy Soudcovské unie. Soudcovská unie je profesním sdružením soudců z celé České republiky, nikoliv však všech. Pro členy sdružení tak pravidla platila, pro nečleny závazná nebyla a záleželo jen na jejich vlastním uvážení, zda zásady respektovat budou či nikoliv.⁵² Za pozornost zajisté stojí také údaj, že samotné soudy připravují a vydávají své vlastní etické kodexy, které jsou vydávány formou opatření předsedy soudu.⁵³

⁴⁹ HRDLIČKOVÁ, Ivana. Potřebujeme etický kodex? *Soudce*, 2008, č. 3, s. 10.

⁵⁰ Úplné znění Etické zásady chování soudce [online]. soudci.cz, [cit. 04. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>>.

⁵¹ VYKLIČKÝ, Jan. Nezávisí více na soudci než na právu? *Soudce*, 2006, č. 5, s. 6.

⁵² MOLITERNO, James E., PATON, P. D. *Globální problémy profesní etiky právníků*. 1. České vydání. Překlad a doplňující texty k českému vydání M. Kopa, M. Tomoszek a V. Dohnal. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 168.

⁵³ Úplné znění Etického kodexu soudců a zaměstnanců soudu v Kutné Hoře [online]. justice.cz, [cit. 04. srpna 2020]. Dostupné na <https://www.justice.cz/documents/35849/1056131/Etický+kodex+soudců+a+zaměstnanců+2014.pdf/e253cd33-31da-4000-8190-2e9251aed4b6>>.

2.3.2 Potřebujeme vůbec etický kodex?

Nesourodé a často velmi vyhraněné názory na problematiku etického kodexu svědčí o aktuálnosti tématu, které přináší naléhavé otázky. Kodifikovat nebo nekodifikovat? Pokud ano, tak v jaké formě? Jaký je účel etického kodexu? A je vůbec nutné ho mít?

Na straně argumentů ve prospěch etického kodexu stojí teze, která vnímá soubor etických pravidel jako vizi sloužící pro budoucí vykonavatele právnické profese. Budoucí kandidáti získají ucelenou představu o zvyklostech a kořenech, ze kterých určitá profese čerpá, a současně představu o odpovědnosti s ní spjatou.⁵⁴ Další výhody etického kodexu lze spatřovat v tom, že se jedná o obecně dostupný zdroj informací, který v sobě nese etický postulát pro výkon profese.

Neméně významnou výhodou etických kodexů je, že otevírají odborné debaty, vztahující se k profesní etice jako takové. Bohužel tomu tak většinou bývá až v okamžiku přijetí nového kodexu, či při změně již starých a neaktuálních etických zásad.⁵⁵ Poslední v řadě podpůrných argumentů zde uvedených (nikoliv však poslední v řadě vůbec), je skutečnost, že etickým kodexem vyše daný právnický stav společnosti jasný signál o tom, jaké hodnoty jsou pro něj nejdůležitější a jaké etické atributy je třeba chránit a bezpodmínečně dbát o jejich zachování.⁵⁶

Naproti názorům podporujícím přijetí kodexu stojí názorové proudy, pro které je etický kodex těžko představitelný, či pro více pregnantní postoje až neakceptovatelný. Nejčastěji prezentované odmítavé stanovisko na etický kodex představuje skupina odborníků v čele s Janem Sokolem, a to s ohledem na velice obtížnou použitelnost kodexu na ryze praktické a do jisté míry každodenní situace, se kterými se soudce při výkonu profese setkává. Jako odůvodnění uvádí Jan Sokol situace, které závisí na vzájemném styku různých právních profesí s již zmíněnými soudci. Poukazuje na fakt, že takto postihnout veškeré korelace vzájemných vztahů, které mohou být jak kladného, tak záporného rázu, je zcela vyloučeno. Ad absurdum v souvislosti se soudci by se tak poté dalo hovořit jako o lidech, kteří jsou vysazeni na opuštěné poušti za tím účelem, aby je nikdo nepotkal a v nejhorším myslitelném případě neovlivnil. Za nejpalcivější etické dilema je z jeho strany považováno uvědomění si

⁵⁴ KRŠKOVÁ, Alexandra. *Etika právnického povolania*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 1994, s. 31-32.

⁵⁵ FRIEDEL, Tomáš. Potřebujeme etické kodexy? In SOBEK, Tomáš a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019, s. 404-405.

⁵⁶ KRŠKOVÁ, Alexandra. *Etika právnického povolania...*, s. 31.

soudce, že je soudce. Jen málo profesí je totiž nadáno čistě objektivní samostatností a současně s tímto i schopností zasahovat do lidských osudů.⁵⁷

Jak bylo uvedeno v předchozím odstavci, není v lidských silách upravit veškeré situace, které by mohly mít vliv na etické postavení soudce. Není možné upravit pouze některé vybrané aspekty, které jsou morálně choulostivé, jelikož by to mohlo vést k mylnému výkladu, že co není upraveno, je jednoduše dovoleno. Mezi další zpochybňující názory bezesporu patří i utilitaristická představa o soudci, jako o morálně neochvějném jedinci, která nepotřebuje kodex, který by mu předkládal instrukce, jak a proč se má chovat příslušným způsobem. S předchozí myšlenkou úzce souvisí i přesvědčení, že nejlepší motivací, jak naučit osobu chovat se eticky, je motivace pozitivní, nikoliv negativní formou omezení.⁵⁸

Další autoři nešetří negativním hodnocením na adresu etických kodexů z důvodů absence nástupu morální odpovědnosti soudce v případě etického pochybení. Jinými slovy, v případě, že se soudce dopustí chování, které není slučitelné se standardy etického chování, tak bez rozmyslu aplikuje dané ustanovení etického kodexu, namísto toho, aby došlo nejdříve k nástupu svědomí a kritické sebereflexe.⁵⁹

Ačkoliv účelem každého závěru je ucelené resumé a nastínění možného východiska, v tomto případě rozhodnout o prospěšnosti, či neprospěšnosti kodexu nebude lehké. Plně se ztotožňuji s názorem, že o morální smýšlení a etické odpovědnosti může být veden dialog pouze v případě, pokud je danému jedinci poskytnuta i volnost v rozhodování o etických záležitostech. Nelze však o morálním uvažování smýšlet jako o uzavřené a absolutně osobní veličině. To však ani nevylučuje skutečnost, že by v tomto případě nemohl být etický kodex nápomocný. Ačkoliv chování jedince souzní s přesvědčením o etické korektnosti, neznamená to zároveň, že se bude shodovat s morálním kreditem někoho jiného. Shrnuto, každé jednání je zbarveno subjektivním odstínem individuality a v případě konfrontace může morálně diskutabilnímu jednajícimu posloužit kodex jako prostředek objektivizace pro své chování.⁶⁰

Osobně jsem příznivcem přijímání etických kodexů z alibistického důvodu, protože dané kodexy přinesou více pozitivních vlivů a změn než těch negativních. Nicméně nepovažuji etický kodex za univerzální lék na veškeré morálně či eticky sporné situace, s kterými je možné se setkat. Domnívám se, že nejdůležitější spočívá na soudcích samotných,

⁵⁷ SOKOL, Jan. K etickému kodexu. In O soudcovské etice-sborník z přednášek a seminářů. *Soudce*, 2006. č. 3, s. 14.

⁵⁸ HRDLIČKOVÁ, Ivana. *Potřebujeme etický kodex?...*, s. 10-11.

⁵⁹ WILKINSON, Margaret A., WALKER, Christa, MERCES, Peter. Do codes of Ethics Actually Shape Legal Practice? *McGrill Law Journal*, 2000, č. 45, s. 650-652.

⁶⁰ FRIEDEL, Tomáš. *Potřebujeme etické kodexy?...*, s. 408-409.

a to vzhledem k jejich osobnostním kvalitám a profesnímu svědomí. Závěrem nezbyvá než uvést, že záleží na každém konkrétním soudci, zda mu kodex bude zdárně sloužit k tomu, „jak být lepší“ anebo povede k opačnému – k jeho nerespektování či zneužívání.

Cesta ke zlepšení etické situace soudnictví v České republice musí vést i skrze profesní diskurz, a soustavné školení soudců. Málo kdo si totiž do důsledků uvědomuje, že ti, kteří poznávají profesní etiku bez pochopení pravidel chování, ušli jenom malý krůček k tomu, aby se jí skutečně naučili.⁶¹

2.4 Budoucnost profesní etiky v České republice

Účelem následujících podkapitol bude čtenáři představit nova, která justici v souvislosti s profesní etikou za poslední dobu postihla a také mu nastínit připravované změny ohledně etického kodexu soudců, jehož přijetí je s velkým očekáváním sledováno.

2.4.1 Otevřený soubor etických dilemat soudce

Pod vlivem kritiky ohledně obecnosti a v návaznosti na Etický kodex z roku 2005, který byl stručně představen v minulé kapitole, přistoupila Soudcovská unie ve spolupráci se zaměstnanci kanceláře veřejného ochránce práv v červnu roku 2020 k iniciativě vypracovat „etickou příručku“, která má za úkol dopomoci soudci vyřešit delikátní morální situace, se kterými se může v rámci své profesní kariéry setkat. Tato iniciativa je pojmenována Otevřený soubor etických dilemat soudce.⁶² Z nedávno vydané etické pomůcky je patrný zdroj inspirace ze zahraničí – konkrétně se jedná o švédský etický kodex. Převzata byla zejména forma otázek, které si má soudce v morálně vypjatých situacích položit. Takto položené otázky a podotázky mají poskytnout soudci morální oporu. Otázková struktura byla volena záměrně, jelikož jakýmkoliv zákony, či jejich ustanoveními nelze obsáhnout různorodost situací, které musí být soudce s to řešit bez úhony na své nestrannosti, či ovlivnitelnosti.⁶³

Vedoucí odboru justice, migrace a financí Kanceláře veřejného ochránce práv Petra Janoušková se k Otevřenému souboru etických dilemat vyjádřila následovně: *“Soudce je taky jen člověk a může chybovat. Důležité je, aby si uvědomil rizikovou etickou situaci. Někdy není*

⁶¹ DAVIS, Michael. Professional Responsibility: Just Following the Rules? In MARTIN, Clancy, VAUGHT, Wayne, SOLOMON, C. Robert. *Ethics across the professions. A reader for Professional Ethics*. New York: Oxford University Press, 2017, s. 12.

⁶² úplné znění otevřeného souboru etických dilemat soudce [online]. sucr.cz, [cit. 12. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.sucr.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%c3%bdch-dilemat-soudce.html>>.

⁶³ tisková zpráva veřejného ochránce práv. *Rozpoznat neetické jednání není vždy jednoduché. Otevřený soubor etických dilemat soudce může být užitečnou pomůckou* [online]. ochrance.cz, 10. října 2020 [cit. 12. října 2020]. Dostupné na <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/rozpoznat-neeticke-jednani-neni-vzdy-jednoduche-otevreny-soubor-eticky-dilemat-soudce-m/>>.

jednoduché tento moment okamžitě rozpoznat. Soubor dilemat pomáhá soudci promýšlet své jednání, klást si důležité otázky a předvídat možná rizika. A to při jednání v taláru i bez něj. Už i zvážení správně položené otázky může zabránit tomu, aby projel etickou křižovátku takřkajíc „na červenou“⁶⁴

Subjektivně vnímám tuto činnost velmi pozitivně, protože snahy v oblasti etiky justice svědčí o aktuálnosti tématu a o potřebě danou problematiku řešit. Velice potěšujícím také shledávám ponaučení se z předchozích chyb, kdy zásadám chování soudce byla vytýkána až přílišná „bezzubost“ a nepoužitelnost. Ucelená struktura vymezených otázek a odkazů na související soudní judikaturu bezesporu pomohou soudcům v nelehké orientaci na poli soudní etiky. V poslední řadě stojí za zdůraznění spolupráce Soudcovské unie a kanceláře veřejného ochránce práv. Vzájemnou spolupráci v zájmu úpravy soudní etiky vnímám jako klíčovou, a to z toho důvodu, že samotní odborníci (soudci) jsou často svázáni profesními konvencemi, kvůli kterým jim občas uniká podstata věci. Nezaujatý pozorovatel tak může do merita věci vnést jiný pohled a přispět k pokroku zkušenostmi „z druhé strany“.

2.4.2 „Nový“ etický kodex

Na začátku měsíce června roku 2020 byl pracovní skupinou dvaceti tří soudců, v čele s předsedou Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“), vytvořen nový etický kodex soudců. Tento kodex byl vytvořen především na popud skupiny států působících v boji proti korupci, založenou Radou Evropy (dále jen „GRECO“). Co se týče obsahu kodexu, kopíruje v první řadě zákonnou úpravu, v níž jsou etické aspekty výkonu profese soudce zakotveny. Dále v něm můžeme najít komentované znění a současně s tím i výňatky z praxe kárných senátů. Není žádným tajemstvím a sám předseda NSS přiznává, že jako hlavní inspirační zdroj jim posloužily Etické zásady chování soudce z roku 2005.⁶⁵

Je však nutné podotknout, že vytvořený kodex je teprve pracovní verzi a dříve, než vejde v platnost a účinnost bude odeslána k připomínkovému řízení soudcovským radám

⁶⁴ tisková zpráva veřejného ochránce práv. *Rozpoznat neetické jednání není vždy jednoduché. Otevřený soubor etických dilemat soudce může být užitečnou pomůckou* [online]. ochrance.cz, 10. října 2020 [cit. 12. října 2020]. Dostupné na <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/rozpoznat-neeticke-jednani-neni-vzdy-jednoduche-otevreny-soubor-eticky-dilemat-soudce-m/>>.

⁶⁵ Etický kodex soudců je hotový, Angyalossy jej předal Benešové [online]. ceska-justice.cz, 23. června 2020 [cit. 12. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2020/06/eticky-kodex-soudcu-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove/>>.

všech soudů v České republice. Po tomto kroku bude následovat samotné přijetí a výraz vůle soudů přijmout kodex za svůj.⁶⁶

Přijetí nového etického kodexu je očekáváno s velkým napětím a očekáváním, jelikož se jedná o zásadní etickou reformu posledních několika let. Velmi kladně se například jeví skutečnost, že pokud etický kodex akceptují všechny soudy v České republice, tak se odstraní vytykaná mezera předchozího kodexu, který vydala Soudcovská unie – pouze částečná závaznost, respektive závaznost pouze pro členy justičního sdružení.⁶⁷ Nezbyvá tedy než počkat na stanoviska soudů a věřit ve zlepšení etické situace v České republice.

⁶⁶ DRACHOVSKÁ, Karolína. *Rozhovor: Petr Angyalossy – Stát se soudcem byl můj životní sen, jako předseda však mohu přiložit ruku k dílu a být justici prospěšný i jiných směrech* [online]. pravni prostor.cz, 22. července 2020 [cit. 12. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/rozhovor-petr-angyalossy-stat-se-soudcem-byl-muj-zivotni-sen-jako-predseda-vsak-mohu-prilozit-ruku-k-dilu-byt-justici-prospesny-i-v-jinych-smerech>>.

⁶⁷ NOVÁK, Miroslav. *Je nás hodně nebo málo?* [online] sucr.cz [cit. 13. října 2020]. Dostupné na <<http://www.sucr.cz/zpravy-a-stanoviska/slovo-soudce/762-je-nas-hodne-nebo-malo-.html>>.

3 KÁRNÁ ODPOVĚDNOST SOUDCE

Na soudce vykonávající svou profesi se velmi často pohlíží jako na neomylné stroje vydávající pouze a jenom správná rozhodnutí, a současně také jako na vzory, potažmo nikdy nechybující autority, které se v žádném případě nemohou dopustit žádného nedostatku či poklesku. Dle této utopické představy by byl model soudnictví ideální, nicméně v reálném světě to možné není. Už jen z toho důvodu, že soudci jsou stejně jako ostatní především lidé, a ti ze své přirozenosti občas chybují. Pravdou také zůstává, že ačkoliv je určitá míra chybovosti více méně tolerována, protože ji lze skrze opravné instituty a mechanismy zvrátit, tak pokud překročí svou únosnou míru, co do své kvality, či kvantity, musí být sankcionována. Tímto postihem se v souvislosti s výkonem profese soudce míní kárné řízení s následným kárným postihem. I kárný senát NSS se vyjádřil takto: „*Soudci nelze vyčítat, že při svém rozhodování dělá v určité míře chyby. I on je chybujícím, omylným člověkem a jistá míra chybovosti je vlastní každé lidské činnosti. Pokud se však soudce již chyby dopustí, a to i chyby, kterou nemohl předvídat či se o ní dozvědět, má k odstranění takové chyby použít prostředky, které k tomu zákon stanovuje, a nikoli je odstraňovat svévolně protizákonným postupem*“.⁶⁸

Jak již bylo zmíněno výše, určité měřítko omylů je snášeno a lze je postihnout mírnějšími prostředky než zahájením kárného řízení. Míra zavinění porušením povinností soudce musí dosahovat určité intenzity, aby naplnilo skutkovou podstatu kárného provinění a na jeho základě mohl být soudce disciplinárně stíhán.⁶⁹

3.1 Kárné řízení

Kárné řízení jako takové představuje velmi specifický typ soudního řízení.⁷⁰ Pokud budeme hledat legální definici, nebudeme příliš úspěšní, ačkoliv jistou indicii poskytuje zákon o soudech a soudcích, který ve svém § 90 stanovuje, že: „*Řízení ve věcech kárné odpovědnosti soudců a předsedů soudu, místopřededů soudu, předsedů kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu upravuje zvláštní právní předpis*“.⁷¹ Toto ustanovení

⁶⁸ Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 11. dubna 2018, sp. zn. 16 Kss 6/2017

⁶⁹ Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. října 2011, sp. zn. 11 Kss 1/2011

⁷⁰ MOTYČKA, Petr. *Kárná řízení advokátů, soudců a státních zástupců aneb měří se všem stejným metrem?* [online]. bulletin-advokacie.cz, 10. března 2015 [cit. 27. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/karna-rizeni-advokatu-soudcu-a-statnich-zastupcu-aneb-meri-se-vsem-stejnym-metrem?browser=mobi>>.

⁷¹ zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

tedy charakterizuje osoby, proti kterým je možné kárné řízení zahájit, přičemž ve své poslední části je uveden odkaz na zvláštní právní předpis, kterým je předpokládán zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců. Tento zákon obsahuje procesní aspekty kárného řízení, přičemž stanoví, že jediným soudem, který je nadán pravomocí rozhodovat spory týkající se kárné odpovědnosti soudců je Nejvyšší správní soud. Je nutné podotknout, že tomu tak nebylo vždy. V dřívějších dobách byly kárnými soudy v prvním stupni Vrchní soud v Olomouci a Vrchní soud v Praze s tím, že jako odvolací instance působil Nejvyšší soud. Tento model byl dne 30. 08. 2008 zrušen tzv. Pospíšilovou reformou a skrze novelizaci zákona zaveden model nový. Tento model ustanovil již zmiňovaný Nejvyšší správní soud jako jedinou instanci v kárných věcech soudců a současně zavedl i jednoinstančnost řízení, tedy nemožnost podat proti rozhodnutí opravný prostředek.

Další neméně významnou změnu zavedl model v tom, že bylo stanoveno paritní složení kárných senátů, které bylo složeno ze tří soudců profesionálů a tří “nesoudců”. Na závěr je potřeba ještě doplnit, že reforma kárného řízení s sebou přinesla i značné zpřísnění trestů.⁷²

Podání návrhu na zahájení kárného řízení je umožněno prezidentu republiky, ministru spravedlnosti, předsedovi soudu ohledně soudců na vlastním soudu a ohledně soudců, kteří z hlediska soudní struktury spadají do nižší instance. Dále je umožněno podat návrh na zahájení řízení proti předsedovi soudu.⁷³ Jak již bylo zmíněno výše, jednání je možné zahájit pouze na návrh, a to v případě, pokud panuje podezření ze spáchání kárného provinění soudce. Toto jednání je definováno jako: „Zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů“⁷⁴ Pokud Nejvyšší správní soud dojde k rozhodnutí, kterým daného soudce shledá vinným, je možné uložit jako postih tzv. kárné opatření. Seřazeno od nejlehčího postihu po nejtěžší, je možné uložit důtku, snížení platu o 30 % po dobu nejdéle jednoho roku, dále pak odvolání z funkce předsedy senátu a odvolání z funkce soudce.⁷⁵

Kárný senát NSS již několikrát ve svých rozhodnutích uvedl, že zahájení kárného řízení má být použito, až v tom nejkrajnějším případě. Senát své rozhodnutí argumentoval

⁷² KOSAŘ, David a Tereza PAPOUŠKOVÁ. *Kárná odpovědnost soudce v přerodu: ponaučení z České republiky*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 26.

⁷³ § 8 odst. 1 a odst. 2, zákona č. 7/2002 Sb., zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ § 87 odst. 1 ZSS

⁷⁵ § 88 odst. 1 ZSS

tím, že po celou dobu řízení (ať už dopadne jakkoliv) je soudce ve velice stresující a obtížné situaci, která má negativní vliv na pracovní prostředí a také na vnímání osoby soudce skrze veřejnost. Zahájení kárného řízení má neblahý vliv i na účastníky řízení, které má předmětný soudce rozsoudit. Jejich důvěra v tohoto soudce je narušena již představou, že pokud se soudní autorita dopustila jednání, které není v souladu s právem, kde je zaručeno, že se tomu nestane i v jejich případě? Pokud tuto skutečnost budeme generalizovat, je tedy možné, že jakékoliv podání kárného návrhu může poškodit důvěru veřejnosti v inkriminovaného soudce.⁷⁶ Povaha kárného řízení, co by prostředku ultima ratio, je kárným soudem zmiňována ve vícero rozhodnutích, což svědčí o ustálenosti této praxe.⁷⁷

Kárný soud také podtrhuje fakt, že největší odpovědnost leží na bedrech předsedů soudů. Předsedové soudů jsou na nejvyšší příčce ve vedení soudního aparátu a mají na starost chod instituce, jak po její administrativní i personální stránce. Je ale nadmíru nutné, aby k tomuto přidali i odpovědnost lidskou. Jsou to právě předsedové jednotlivých soudů, kteří nejlépe znají soudce, které mají pod sebou. Znají jejich pracovní morálku, osobnostní profil i jejich odbornou připravenost. Jsou tedy nejlepšími arbitry na posouzení, zda je podání návrhu na zahájení kárného řízení na svém místě a zda nikoliv, nepostačí pouze pomoc, případná rada, která by soudci ve vypjaté a nelehké situaci mohla nalézt kýžené východisko.⁷⁸

Neobyčejně výstižně ve svém rozhodnutí kárný senát zhodnotil, že: *„Klíčové je mít neustále na zřeteli, že funkce soudce není ničím jiným než službou a úkolem soudu je rychlá, efektivní a spravedlivá ochrana práv a svobod. Dobrý předseda soudu by proto měl být hodnocen právě a pouze podle toho, jak se soud, v jehož čele stojí, dokáže této svoji povinnosti zhostit.“*⁷⁹

Nezbývá než uzavřít, že institut kárného postihu by neměl být nadužíván nad ostatními instituty nápravy chyb soudců, ať už etické, či administrativní povahy. Současně je zřejmé, že ke každému jednomu případu je potřeba přistupovat individuálně a s co možná největší citlivostí.

⁷⁶ Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 03. října 2013, sp. zn. 16 Kss 8/2013

⁷⁷ Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 03. října 2012, sp. zn. 11 Kss 1/2012

⁷⁸ Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 03. října 2013, sp. zn. 16 Kss 8/2013

⁷⁹ Tamtéž

3.2 Problematické aspekty kárného řízení

Tak jako mnohá další řízení napříč soudním systémem se ani kárné řízení nevyhnulo kritice ze strany odborníků i veřejnosti. Úkolem této podkapitoly je tyto kritizované záležitosti, na poli procesního hlediska a personálního obsazení senátu, představit a zhodnotit.

3.2.1 Problematika složení kárného senátu

Novelizací zákona č. 7/2002 Sb. a to v podobě zákona č. 314/2008 Sb., byl vytvořen speciální kárný senát při Nejvyšším správním soudu, který čítal šest členů. Právě profesní rozmanitost byla podstatným znakem již zmíněného senátu. V jeho řadách stanul jeden soudce v NSS, jeden soudce NS, jedno místo bylo uděleno soudci nižších stupňů soudních instance, dalšími členy byly advokát, státní zástupce a člen z odborných akademických kruhů. Pomyslným „trnem v oku“ odborné veřejnosti byla zejména účast osob, které nebyly soudci. Dalším problematickým bodem byl počet soudců a nesoudců, přičemž obě strany byly v poměru tři ku třem, tedy soudci nedisponovali většinovým podílem.⁸⁰

Výhrady vůči účasti nesoudcovského prvku byly pestré, od neshod technického charakteru až po ústavněprávní protiargumenty. Nejrozporuplnější výhradou se jevila skutečnost, že členové, kteří nejsou soudci, nemohou poskytovat soudcovské záruky, které jdou ruku v ruce se soudcovskou nezávislostí. Pochybnosti se vznášely i nad rizikem vměšování se ostatních profesí do soudního systému, které by poté mohlo být uplatňováno při ovlivňování kauz se samotnými soudci. Advokát i státní zástupce jsou z principu své profese účastníky soudních řízení, vyvstávala tedy opodstatněná obava ze msty vůči soudci, který měl přidělen jejich případ. Posledním zde zmíněným, ale nikoliv posledním vůbec, byl protiargument, že pouze a jenom soudce je schopen posoudit případ jiného soudce, a to z ryze pragmatických důvodů. Pouze soudce je způsobilý posoudit náročnost dané profese, její požadavky, náplň i případná úskalí. Je tedy jediným myslitelným arbitrem, kterému by rozhodování sporů tohoto typu mělo být svěřeno k rozhodnutí.⁸¹

Dle mého názoru zapojení účasti nesoudců do rozhodování o poklescích soudních představitelů skýtá více pozitiv než negativ. První z nich spatřuji v tom, že byla odstraněna profesní solidarita mezi soudci a mezi soudci jakožto rozhodci o vině a případné sankci. Jako v každé profesi (dle mého přesvědčení platí v profesi soudce o to více) existuje jistá míra soudržnosti a vzájemné pomoci, jelikož příslušníci daných povolání nechtějí ze své vnitřní

⁸⁰ BOBEK, Michal. Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?) *Právní rozhledy*, 2011, č. 14, s. 502.

⁸¹ BOBEK, Michal. Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?)..., s. 503.

podstaty „trestat“ své kolegy. Jenom oni si jsou schopni představit tlak a společenskou difamaci, kterou jejich profesní druh musí procházet.

Oni nestranní zástupci ostatních právnických profesí jsou schopni těmto vlivům odolat, jelikož je nepojí žádná příslušnost k soudcovskému stavu. Dalším příznivým faktorem na účasti nesoudců se mi zdá být možnost ostatních profesí přinést nezkreslený a často i odlišný pohled na disciplinární delikt, než tomu bylo v případě samotných soudců. Jednostranné zaměření soudců, jako rozhodovatelů řízení, může být v mnoha ohledech více na škodu než k užitku, protože vidí meritum věci ze „soudcovského pohledu“, nikoliv naprosto nezaujatě, či z jiné perspektivy, jak tomu může být z místa obhájce, či státního zástupce. Posledním bodem, který bych rád zdůraznil, je poměr mezi soudci a nesoudci ve zmiňovaném řízení. Dle mého postoje právě rozvržení hlasovacích sil přesně napůl, dává budoucímu rozhodnutí unikátní legitimitu, že je rozhodnuto tak, jak má skutečně být.

3.2.2 Problematika jednoinstančnosti

Již v předchozí podkapitole zmiňovaná novelizace č. 314/2008 Sb, změnila dříve dvojinstanční kárné řízení na řízení jednoinstanční.⁸² Tato změna vyvolala v odborných kruzích, avšak především mezi soudci samotnými velkou vlnu nevole. Někteří soudci se ad absurdum vyjadřovali tvrzeními typu, že i kdejaký zloděj má právo na opravný prostředek ve své věci, tak proč ne oni?⁸³ Toto napětí přerostlo do takového rozměru, že se samotný NSS obrátil na Ústavní soud ve věci zrušení zákona č. 7/2002 Sb. ZŘVS.⁸⁴ V tomto případě byla ze strany NSS namítána protiústavnost zmíněného zákona z důvodu nemožnosti soudce bránit se proti rozhodnutí opravnými prostředky. Na základě tohoto podání se ÚS zabýval skutečností, zdali je právo na opravný prostředek kárně stíhaného soudce garantováno ústavním pořádkem či nikoliv. ÚS ve svém nálezu konstatoval, že obecně není garantováno právo podat odvolání proti soudnímu rozhodnutí⁸⁵, avšak připustil výjimku, kterou představuje čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Tento článek stanoví, že: „Každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně.“ ÚS se tak musel vypořádat s aplikovatelností tohoto článku ve smyslu jeho použitelnosti na kárné řízení soudců.

⁸² § 21 ZŘVS

⁸³ BOBEK, Michal. Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?)..., s. 504.

⁸⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 09. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09

⁸⁵ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 15. 01. 2009, sp. zn. ÚS 1554/08

Vzhledem k naléhavosti a bezprecedentnosti otázky musel ÚS podrobit napadený předpis zkoumání, zdali je v tomto smyslu použitelná úprava odpovídající trestnímu řízení. Ústavní soud připustil, že vzhledem ke své předchozí rozhodovací praxi⁸⁶ a dosavadní judikatuře Evropského soudu, je ochoten zacházet s disciplinárními řízeními jako s řízeními trestními, současně však doplnil dovětek, že toto prolínání nelze brát v naprostém slova smyslu a má své právní limity. Jako východisko pro své rozhodnutí odkázal ÚS na rozsudek Evropského soudu ze dne 8. června 1976 tzv. Engel⁸⁷, který ve svém obsahu předepisuje tři stěžejní kritéria, podle kterých je možné určit, zda jde o trestní obvinění či nikoliv. V prvním kroku je zkoumáno, zda je daný čin vůbec upraven v trestním právu. Pokud je upraven, aplikovatelnost čl. 6 Úmluvy je dána. Pokud upraven není, postupuje se podle dalšího kritéria, které analyzuje samotnou povahu daného činu, zda je trestní nebo není. Pokud ano, jako v předešlém případě, je aplikovatelný článek 6 Úmluvy, pokud nikoliv postupuje se dle posledního kritéria. Třetí předeslané kritérium tkví v posouzení samotné hrozící sankci, přičemž tato podmínka je naplněna, pokud půjde o zbavení osobní svobody, avšak i v případě trestu, kde hrozí peněžitý postih. Vzhledem k zmíněným kritériím rozhodl ÚS tak, že článek 6 Úmluvy nelze v tomto ohledu aplikovat a řízení o kárné odpovědnosti soudce nelze vztáhnout pod trestní řízení. Konkrétně ÚS návrh na zrušení § 21 ZŘVS zamítl a ve zbytku byl návrh odmítnut. Tímto přelomovým nálezem ÚS bezezbytku posvětil novelu zákona č. 7/2002 Sb., zároveň pevně zakotvil nemožnost soudců v kárném řízení využít opravný prostředek⁸⁸ a současně převedl tuto pracovní náplň na NSS.⁸⁹ Za další je potřeba uvést, že tento nálezný má dalekosáhlejší dopad, než se na první pohled zdá být. U většina soudců v České republice převládá přesvědčení, že kárné řízení je kvazitrestní řízení z důvodu subsidiarity trestního řádu právě na disciplinární řízení se soudci.⁹⁰ Tento průlom pak může mít následky co do zásady principu právní jistoty, potažmo do zásady předvídatelnosti soudního rozhodování.

V současné soudní praxi je však realita taková, že roli odvolacího orgánu supluje právě Ústavní soud, který rozhoduje o ústavních stížnostech odsouzených soudců, kterým bylo rozhodnutím zasaženo do práv jim garantovaných Ústavou, nicméně, úspěšných

⁸⁶ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 27. 06. 2001, sp. zn. ÚS 16/99 a nález Ústavního soudu ze dne 16. 04. 2003, sp. zn. I. ÚS 181/01

⁸⁷ Rozsudek Evropského soudu ze dne 08. června 1976, Engel a ostatní proti Nizozemí, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72 a 5370/72

⁸⁸ Výjimku z § 21 ZŘVS do jisté míry představuje institut obnovy řízení upravený v § 22 ZŘVS

⁸⁹ KOSAŘ, David a Tereza PAPOUŠKOVÁ. *Kárná odpovědnost soudce...*, s. 58.

⁹⁰ KOSAŘ, David a Tereza PAPOUŠKOVÁ. *Kárná odpovědnost soudce...*, s. 58-59.

ústavních stížnosti není mnoho⁹¹, tudíž reálná šance na zvrácení nepříznivého výsledku rozhodnutí je prakticky mizivá, nikoliv však nereálná.

V souvislosti s výše uvedeným bych chtěl konstatovat, že se závěry ÚS ne zcela souhlasím, a to hned z několika zjevných důvodů. Opravný prostředek si, dle mého názoru, zaslouží jakékoliv řízení, jelikož žádný soudní orgán, ani jakkoliv složený senát nedokáže zaručit, že se v průběhu daného řízení nestane justiční chyba a bude tak poškozena osoba, vůči níž se řízení vede. V této souvislosti by byl vhodný i jistý kompromis v podobě opravného prostředku, a možného odvolání pro soudce, kteří byli rozhodnutím odvoláni ze své funkce. Jedná se o tak zásadní zásah do osobní i profesní sféry dotčeného, že v případě rozhodnutí o odvolání z funkce, nemůže a ani nesmí být žádných pochyb o správnosti takové sankce, a to z čistě objektivních hledisek nelze vždy zaručit. Z tohoto zjevného důvodu je potřebné mít možnost dané rozhodnutí přezkoumat odvolací instancí. Osobně vnímám tuto neblahou skutečnost za zrušení jedné ze záruk zákonnosti, respektive za porušení ústavních záruk na spravedlivý proces.

Na úplný závěr této podkapitoly bych rád informoval o návrhu novely zákona č. 7/2002 Sb., kterou by se tento zákon měl vrátit před svou velkou novelu z roku 2008, která byla představena v podkapitole Kárné řízení. Tato novela si klade za cíl mimo jiné navrácení dvoustupňového rozhodování o kárné odpovědnosti soudce a současně s tím nabízí uzákonění institutu, který je již kárné praxi dlouhodobě znám, avšak především z trestního práva – dohoda o vině a trestu, v tomto případě dohoda o vině a kárném opatření.⁹² V současné době není na místě spekulovat nad tím, zda budou chystané změny pozitivního, či spíše negativního charakteru, to ukáže až dlouhodobá praxe. Bezesporu však čekají českou justici změny podstatné.

3.3 Vybraná kazuistika související s etikou soudců

V závěru své práce pokládám za velmi důležité uvést příklad z praxe kárného senátu. Představím zde případ kárně stíhaného soudce, který byl stíhán za poklesky na poli etiky. Jedná se o případ, v němž figuroval soudce, který byl svou činností schopen narušit důstojnost soudcovského stavu a poškodit tak důvěru v justici. Jedná se o velmi diskutovanou otázku, a jelikož každý soudce je originální osobností, závisí především na jeho subjektivním

⁹¹ KOSAŘ, David a Tereza PAPOUŠKOVÁ. Kárná odpovědnost soudce..., s. 58-59.

⁹² ŠAFÁŘ, Roman. *O plánované reformě justičních zákonů: Cesta do taláru má být trnitější a kárné řízení spravedlivější* [online]. pravo21.online.cz, 18. června 2020 [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné na <<https://pravo21.online/pravo/o-planovane-reforme-justicnich-zakonu-cesta-do-talaru-ma-byt-trnitejsi-a-karne-řízení-spravedlivejsi>>.

posouzení, zda k dané činnosti povolán je, či jeho jednání koliduje s požadavky na jeho profesní zaměření. Být příkladným soudcem není lehkým úkolem. Soudce, aby toto spíše poslání nežli profesi, mohl plnit svědomitě, musí neustále své jednání konfrontovat se svým svědomím, zda jedná v souladu s elementárními požadavky, které jsou na výkon této profese kladeny. Mimořádně a výjimečně výstižně charakterizoval osobu ideálního soudce Josef Rubeš, který konstatoval, že: „*Soudce má svými odbornými vědomostmi, přípravou, dokonalou znalostí skutkového stavu, přístupem k účastníkům, svou nestranností, lidskostí a důstojností přesvědčit i ty účastníky, kteří nezvítězili, že vydal rozhodnutí správné, nestranné a spravedlivé, že v době, kdy rozhodoval, nebyl podjat, zkrátka práce a vystupování soudce má účastníky přesvědčit, že bylo rozhodnuto jediným možným spravedlivým způsobem, že soudce nebyl podjat, že se projevil jako odborník i jako člověk. Při takovém postupu přestává být soudcovská funkce výkonem povolání, ale stane se, jak je žádoucí, společenským posláním.*“⁹³ Profesním cílem každého soudce by mělo být se této utilitaristické představě přiblížit a nikdy se o její dosažení nepřestat snažit.

3.3.1 Právo na svobodu projevu vs. výkon soudcovské profese

Předmětným případem, kterým se budu zabývat, je kauza soudce Krajského soudu Miloše Zbránka. Proti tomuto soudci byl podán kárný návrh, který následně projednal kárný senát, který nakonec rozhodl ve věci pod sp. zn. 11 Kss 6/2015. Předmětný soudce se ve své „mimosoudní“ činnosti věnoval literární činnosti, konkrétně psaní satirických povídek, které měly často rozporuplný až hraniční podtext.

Tvůrčí činnost soudců není nikterak zákonem zakázána, jelikož přímo v právních předpisech je stanoveno, že: „*Soudce nesmí [...] zastávat žádnou jinou placenou funkci ani vykonávat jinou výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké a činnosti v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech komor Parlamentu, a to za předpokladu, že taková činnost nenarušuje důstojnost soudcovské funkce nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví.*“⁹⁴ Z úryvku citovaného zákona je však patrné, že i umělecká a literární činnost soudce, ačkoliv povolená, skýtá své limity, kterými jsou hranice soudcovské důstojnosti a nestrannost, spolu s nezávislostí justice, která nesmí být za žádných okolností vystavena nebezpečí ohrožení.

⁹³ RUBEŠ, Josef. O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 9, s. 494.

⁹⁴ § 85 ZSS

Je záhodno zmínit, že dotyčný soudce byl eticky stíhán již pro své dřívější jednání, které spočívalo v publikování článků, které měly více než rozporuplnou tematiku. Tyto články byly poté ze strany soudce publikovány na internetovém portálu pravvyprostor.cz. Tímto poklesem se zabýval Krajský soud v Ústí nad Labem, který za neetické jednání udělil trest ve formě výtky s tím, že bylo soudci předmětné jednání vyčiněno a doporučeno, aby se takového veřejného vystupování pro příště zdržel, či publikoval pouze nekontroverzní díla.⁹⁵

I přes udělenou výtku soudce nadále pokračoval ve své publikační činnosti, a své texty zároveň věnoval především tématu, v té době ožehavému tématu, migrace a migrantům, přičemž nevynechal ani pracovníky neziskových organizací, kteří se snaží uprchlickou krizi obětem ulehčovat. Za své počínání byl na soudce Miloše Zbránka podán kárný návrh, o kterém rozhodoval disciplinární senát NSS a je nastíněn v úvodu této podkapitoly. Kárný žalobce ve svém návrhu uvedl, že uvedené texty se zaměřují na politicky velmi vyhraněná témata a soudce v nich používá násilné a sexistické nářky, které jsou v přímém rozporu se soudcovskou etikou a nelze je omluvit odkazem na volnou publikační činnost. Nadto kárný žalobce poukázal na skutečnost, že soudce si svého počínání musel být velice dobře vědom, jelikož byl již v minulosti pro podobný prohřešek proti etice stíhán. Dalším bodem, který byl žalovanému vytýkán, byl internetový portál, kde docházelo k zveřejňování článků.⁹⁶ Tento označil žalobce za extrémistický, který sdružuje pravicově vyhraněné názory.

Argumentace žalovaného byla vystavěna na faktu, že satirické články nebyly nikterak spojovány s osobou soudce, jelikož nikde v článku nebyla uvedena jeho funkce. Ba co více stíhaný soudce sdělil, že viníkem celé kauzy a narušitelem pověsti justice je osoba, která celý případ medializovala. Za další poukázal soudce Miloš Zbránek na skutečnost, že satirické texty už ze své vlastní autenticity nejsou k pojednávaným tématům vybíravé a neobjektivnost se od nich očekává. Současně s tímto si soudce posteskl, že mu tedy není známo, jak má realizovat své právo na literární tvorbu, kterou mu zaručují zákony v čele s Ústavou. Celou svou obhajobu uzavřel tím, že kárný návrh v jeho věci je pouze subjektivním názorem kárného žalobce, a objektivitu by mohlo být dosaženo pouze za předpokladu posouzení jinou nadřízenou osobou.

Kárný senát se při svém rozhodování zabýval mnoha otázkami, nejzávažnější byla záležitost ohledně omezení projevu soudců. Senát dospěl k rozhodnutí, že neexistuje relevantní důvod, pro který by měly být z ochrany vyňaty články, které jim právní řád České

⁹⁵ Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 06. 06. 2016, sp. zn. 11 Kss 6/2015

⁹⁶ <https://pravvyprostor.cz/>

republiky poskytuje. Toto tvrzení však platí pouze v obecné rovině. Zároveň však NSS, s poukazem na ustálenou judikaturu Ústavního soudu⁹⁷ přednesl, že s ohledem na omezení svobody projevu je nutné se zabývat skutečností, jestli takový zásah vůbec právní předpisy upravují. K tomu je nutné splnění hned několika podmínek. V první řadě se jedná o dostupnost daného zákona, dále otázka srozumitelnosti a jasnosti dané materie a konečně sankce za porušení zákona, která musí být pro adresáta zřejmá a předvídatelná. Nejvyšší správní soud proto došel k závěru, že co se týče omezení soudců, povinnosti uvedené v § 80 ZSS lze subsumovat pod požadavky. A ačkoliv právní úprava explicitně nestanovuje omezení projevu soudců, lze tento korektiv dovodit výkladem, který souzní i s judikaturou Ústavního soudu.⁹⁸ NSS poté konstatoval, že: „[...] soudci jsou, oproti jiným kategoriím osob, v této svobodě částečně omezeni.“⁹⁹

V další části svého rozhodnutí NSS uvedl, že inkriminované články považuje za urážlivé a neobjektivní a že mohou vést k ohrožení důstojnosti funkce soudce. Funkce soudce totiž již dávno není pouze úřednickým zaměstnáním, nýbrž daná úcta a důstojnost musí vyvěrat ze samotného významu profese.¹⁰⁰

Ve zbytku se vypořádal s argumentací žalovaného soudce vysvětlením, že v dnešní moderní technologické době není problém si autora článku dohledat a spojit si ho s funkcí soudce. Současně s tím soud judikoval, že důvěra ve spravedlivé rozhodování nemohla být ohrožena, jelikož stíhaná činnost nikterak nesouvisela s výkonem soudcovské profese. Za další nemohla být ohrožena nezávislost, neboť se v rámci nauky posuzuje nezávislost institucionálně, stejně jako nepřipadalo v úvahu ohrožení nestrannosti, protože publikační činnost nepředstavovala žádný prvek podpory politických entit a nebyla zároveň spojována s žádným ideologickým systémem. Nakonec soud konstatoval, že internetová stránka, kde byly články publikovány, není extrémistickou stránkou s krajně pravicovými názory. Naopak uvedl, že daný portál publikuje i články věhlasných tvůrců. Senát NSS rozhodl nakonec tak, že uložil opatření ve formě důtky, i přes snahu kárného žalobce, který požadoval přísnější uložení sankce a trest v podobě snížení platu o 15 % po dobu šesti měsíců. Mírnější druh trestu soud odůvodnil tím, že stíhaný soudce nebyl uznán vinným ve všech bodech obžaloby, i když soudci vytknul předchozí recidivu obdobného jednání.

⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 02. 1999, sp. zn. I. ÚS 526/98

⁹⁸ Tamtéž

⁹⁹ Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 06. 06. 2016, sp. zn. 11 Kss 6/2015

¹⁰⁰ MATES, Pavel, ŠEMÍK, Karel. Nad důstojností soudcovského stavu. *Jurisprudence*, 2014, č. 2, s. 45.

Inkriminovaný soudce využil svého práva a podal proti rozhodnutí kárného senátu ústavní stížnost a celá věc tak byla předána k rozhodnutí Ústavnímu soudu. Ústavní soud však ve svém nálezu stížnost soudce zamítl.¹⁰¹ Obsahem ústavní stížnosti bylo tvrzené porušení práva na svobodu projevu, která je garantována ústavním pořádkem. Stěžovatel ve svém podání konstatoval, že kritéria, podle kterých může být omezeno právo na svobodu projevu, je třeba vnímat restriktivně při zachování největší možné ochrany práv, která zaručuje Ústava. NSS následně ve svém vyjádření pouze kuse odkázal na své původní odůvodnění rozhodnutí, jelikož dospěl k názoru, že argumentace stěžovatele je totožná s předešlým řízením. Vedlejší účastník – Krajský soud v Ústí na Labem poznamenal, že: „*Soudce je veřejností vnímán jako soudce nepřetržitě, nejen při výkonu funkce, takže jsou na něj kladeny vysoké nároky.*“¹⁰² Ústavní soud při svém rozhodování konstatoval, že vzhledem ke své předchozí rozhodovací praxi¹⁰³¹⁰⁴ považuje limity práva na svobodu projevu soudců za dostatečně vytyčené.

Dále bylo zmíněno, že soudce není možné obecně vyloučit z možnosti využívat své právo na svobodu projevu, nicméně korigovanou limity, které vyplývají především z čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Úmluvy, kde je explicitně uvedeno, že: „*výkon svobody projevu může podléhat omezení z důvodu zachování autority a nestrannosti soudní moci.*“¹⁰⁵ Za další Ústavní soud odkázal na své předchozí rozhodnutí, ve kterém shledal, že: „*Jednotlivec, který přijal funkci soudce, je při výkonu své svobody projevu [...] vázán povinností loajality a zdrženlivosti. Jeho svoboda projevu tudíž podléhá zvláštním omezením, která vyplývají z této povinnosti. Soudce zejména nesmí svými projevy narušovat důvěru veřejnosti v to, že bude rozhodovat v souladu se základními principy demokratického právního státu, a důvěru v nestrannost a nezávislost soudní moci. Soudce proto musí být zdrženlivý v projevech týkajících se politické soutěže, zejména veřejného hodnocení jednotlivých kandidátů či volebních stran a uskupení nebo tvorby politických koalic.*“¹⁰⁶ Ústavní soud ale zároveň dodává, že: „*[...] každý případ je nutné posuzovat individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem, přičemž je nutné vzít v potaz zejména postavení soudce, který projev pronesl, obsah jeho výroků, místo a způsob projevu a celkový kontext, ve kterém tyto výroky byly učiněny.*“¹⁰⁷ Shrňeme-li konstatování ÚS, dojdeme k závěru, že soudci jakožto osobě

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 04. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2609/16

¹⁰² Tamtéž

¹⁰³ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 08. 11. 2016, zp. zn. II. ÚS 2490/15

¹⁰⁴ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 05. 09. 2016, zp. zn. I. ÚS 2617/15

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 04. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2609/16

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 05. 09. 2016, sp. zn. I. ÚS 2617/15

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 05. 09. 2016, sp. zn. I. ÚS 2617/15

podílející se na veřejném životě jako kterýkoliv jiný občan, nelze upřít právo na svobodu projevu. Naproti tomu je nutné, aby soudce dbal na určitou umírněnost vlastního jednání a výroků, s ohledem na význam jeho profesního působení. Závěr svého nálezu ÚS uzavřel tím, že soudce považuje za: *„jistou společenskou autoritu a musí si tedy být vědom, že veškeré jeho počínání bude veřejností vnímáno citlivěji, než je tomu u jiných osob. Pokud publikuje satirické texty, které mají zřetelný politický podtext, musí brát na zřetel, že tato vyjádření mohou mít ve společnosti silnější dopad. Postavení soudce je ve srovnání s jinými zaměstnanci státu zcela specifické. Soudce, jakožto přímý vykonavatel jedné z mocí státu, je vybaven nejen výjimečnými pravomocemi, ale i výsadami, které mu umožňují vykonávat funkci nezávisle, nestranně a spravedlivě [...]. Tomu ovšem konsekventně odpovídají i zvýšené požadavky na jeho osobní integritu a na jeho roli pro zachování důvěryhodnosti celé justice, které se, mimo jiné, projevují i v jistých omezeních v osobním životě a při výkonu politických práv. Jestliže se tedy někdo rozhodne být soudcem, bere tím na sebe dobrovolně i tato (zcela legitimní) omezení.“*¹⁰⁸

Podle mého názoru není lehké rozpoznat nesmírně tenkou hranici mezi profesními povinnostmi soudce a jeho osobním životem, ve kterém se dopouští více či méně diskutabilních jednání z pohledu práva, potažmo soudní etiky. Nicméně již kandidát na budoucího soudce by měl být schopen posoudit elementární etické problémy, do kterých se může za svého působení u soudu dostat, a zdárně je vyřešit. Nápomocna mu může být judikatura kárného soudu, který se již obdobnými věcmi zabýval. Oporou jistě může být i odborná diskuze či články. Jisté východisko lze dokonce hledat i u svých kolegů, nicméně nakonec vždy musí být na prvním místě charakter a mravní úroveň soudce, tedy to, co se pokusí co nejvíce nalézt rovnováhu mezi eticky přijatelným a již neakceptovatelným. Tuto podkapitolu bych rád uzavřel slovy prezidentky Soudcovské unie České republiky Daniely Zemanové, která přesně poznamenala, že: *„Soudce by měl být součástí běžného života společnosti, jeho izolace není dobrá pro nikoho. Vyčlenit by se měl pouze v nutných případech, přesné meze nebude u většiny z nich nikdy možno objektivně definovat.“*¹⁰⁹

¹⁰⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 05. 09. 2016, sp. zn. I. ÚS 2617/15

¹⁰⁹ ZEMANOVÁ Daniela. *Co vše může narušit důstojnost soudcovské funkce a ohrozit důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví?* [online]. epravo.cz, 04. června 2015 [cit. 14. září 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/aktualne/co-vse-muze-narusit-dustojnost-soudcovske-funkce-a-ohrozit-duveru-v-nezavislost-a-nestrannost-soudnictvi-98041.html>>.

ZÁVĚR

V této diplomové práci jsem se zabýval problematikou profesní etiky soudců, přičemž v první kapitole jsem se orientoval především na vymezení základních filosoficko – etických pojmů a jejich vzájemných korelací. Ve druhé kapitole se práce zaměřuje na ucelený rozbor současné právní úpravy spojené s profesní etikou soudců, seznamuje čtenáře s pohledem veřejnosti na výkon profese soudců, a v závěrečné části kapitoly přináší kritickou analýzu tématu etických kodexů soudců se zhodnocením nynějšího a budoucího stavu. Třetí kapitola zkoumá kárnou odpovědnost soudců a s ním spojené kárné řízení. Poslední část třetí kapitoly poskytuje náhled na problematické aspekty kárného řízení, kdy v úplném závěru se diplomová práce zabývá kazuistikou kárného senátu Nejvyššího správního soudu, který rozhodoval disciplinární delikt soudce Krajského soudu. Tento reálný případ ze soudní praxe ukazuje možnosti řešení a případný směr, kterým je možné etické poklesky soudců rozhodovat.

Diplomová práce je členěna na dva systematicky strukturované oddíly. První část je teoretického charakteru, naopak druhá část se věnuje praktickým tématům. Při tvorbě závěrečné práce jsem využíval odborné publikace spolu s články ze soudního prostředí. Podstatná část práce čerpala z kazuistiky kárných senátů Nejvyššího správního soudu a významným zdrojem se ukázala být i judikatura Ústavního soudu.

Ve své diplomové práci jsem si vytyčil hlavní cíle, kterými bylo poskytnout čtenáři ucelený pohled na soudcovskou etiku na našem území, a současně otevřít odbornou diskuzi, která by přispěla k etické kultivaci soudního prostředí. Při zkoumání předmětné problematiky čtenáři jistě neunikla skutečnost, že v některých z předkládaných okruhů témat nebylo dosaženo kýžených odpovědí. Osobně zastávám názor, že k vyvolání diskuze lze přispět stejně dobře (ne-li lépe) kladením správných otázek nežli jejich odpovídáním. Na eticky problematické situace neexistuje jednoznačný a univerzální návod. Ve světle výše zmíněného, postupem kladení přílehlavých otázek by se měli řídit i samotní soudci, neboť k řešení eticky diskutabilních případů se dá dospět jen neustálým kladením si správných otázek, které budou konfrontovány s etickými předpisy a svědomím samotných soudců.

I přes veškeré snahy soudních institucí a ústavních činitelů o vybudování eticky pevného soudního systému jsou tou nedůležitější složkou samotní soudci a jejich osobnostní charaktery a odborná připravenost. Dle mého názoru i přes pesimisticky vyhlížející stav současné justice, soudní aparát skýtá mnoho eticky silných a morálně stabilních soudců, kteří svojí profesi pokládají za více než pouhé zaměstnání, a s touto ideou k výkonu profese také

přístupují. Soudci by neměli zapomínat na váženost svého postavení a na moc, která jim byla svěřena. Pokud by totiž byla jejich pozice ohrožena na poli etiky, je poté možná i diskreditace celé justice v očích veřejnosti.

Z předkládané diplomové práce vyplývá, že meze překročení soudcovské etiky nejsou nikterak přesně vymezeny. Právě naopak, jednotlivá ustanovení týkající se profesní etiky soudců jsou neurčité a je třeba je vykládat v kontextu daných pochybení. V tomto smyslu je kladena velká odpovědnost na soudy nejvyšších instancí, které se starají o sjednocování judikatury. Neméně odpovědnou pozici zastávají kárné senáty při Nejvyšším správním soudu, které v kárném řízení rozhodují konkrétní poklesky jednotlivých soudců. Za největší nedostatek kárného řízení pokládám jeho jednoinstančnost a to vzhledem k tomu, že v žádném systému nelze zcela vyloučit chybu. Obzvláště pokud do procesu zasahuje lidský faktor.

Dovolím si konstatovat, že vytvořením diplomové práce jsem poukázal na důležitost etiky, která není pouhým abstraktním tématem, nýbrž velice aktuální a kontroverzní problematikou, která v souvislosti s justicí nabývá na své vážnosti a faktické důležitosti. I mezi předními představiteli justice nepanuje jednotný názor na otázky, které v souvislosti se soudní etikou vyvstávají. Skutečnost, že názory mezi odbornou elitou se různí, by mohla přirozeně přinést odpovědi na nejdůležitější etická dilemata, která soudní systém sužují.

Závěrem lze tvrdit, že oblast soudcovské etiky je základním kamenem celého soudního systému. S obavou lze bohužel shledat, že bez uvážlivého zacházení a neustálé kultivace soudní etiky není možné patřičně dbát na ochranu práv a nevyšších společenských hodnot, na kterých stojí demokratická společnost.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografie a jiné odborné publikace

ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky*. 1. vydání. Praha: Zvon České katolické nakladatelství, 1994, s. 292.

BRÁZDA, Radim. *Úvod do srovnávací etiky*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství KLP, 1998, s. 177.

CASSIN, Barbara. *Dictionary of Untranslatables: A Philosophical Lexicon*. Princeton: Princeton University Press, 2014, s. 1339.

DAVIS, Michael. Professional Responsibility: Just Following the Rules? In MARTIN, Clancy, VAUGHT, Wayne, SOLOMON, C. Robert. *Ethics across the professions. A reader for Professional Ethics*. New York: Oxford University Press. 2017, s. 512.

FRIEDEL, Tomáš. Potřebujeme etické kodexy? In SOBEK, Tomáš a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019, s. 464.

FUCHS, Eric. *Co dělá naše jednání dobrým?* Nakladatelství Mlýn, 2003, s. 173.

GLUCHMAN, Vasil. *Úvod do etiky*. 2. vydání. Praha: Tribun EU s.r.o., 2011, s. 168.

HERZOGOVÁ, Zuzana. *Základy filosofie a profesní etiky*. 2. vydání. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky ČR, 1998, s. 148.

JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. 1. vydání. Nakladatelství TRITON, 2003, s. 224.

KOSAŘ, David a Tereza PAPOUŠKOVÁ. *Kárná odpovědnost soudce v přerodu: ponaučení z České republiky*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 100.

KRSKOVÁ, Alexandra. *Etika právnického povolania*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 1994, s. 129.

MOLITERNO, James E., PATON, P. D. Globální problémy profesní etiky právníků. 1. České vydání. Překlad a doplňující texty k českému vydání M. Kopa, M. Tomoszek a V. Dohnal. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 212.

SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. 1. vydání. Praha: Ústav státu a práva, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 432.

SOKOL, Jan. *Etika, život, instituce. Pokus o praktickou filosofii*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2014, s. 256.

SOKOL, Jan, PINC, Zdeněk. *Antropologie a etika*. Praha: Nakladatelství TRITON, 2003, s. 168.

SPAEMANN, Robert. *Základní mravní pojmy a postoje*. 1. vydání. Praha: nakladatelství Svoboda, 1995, s. 92.

STRÁNSKÝ, Michal. *Praktický význam morální filosofie*. 1. vydání. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2018, s. 124.

TOMOSZEK, Maxim. Profesní etika v právnickém vzdělávání. In SOBEK, Tomáš a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019, s. 464.

ZAPLETAL, Ladislav, DOHNANSKÁ, Monika. *Etika v souvislostech dneška*. 1. vydání. Týn nad Vltavou: Nová Forma, 2020, s. 157.

Odborné články

ANDREWS, B. R. Habit. *American Journal of Psychology*, 1903, roč. 14, č. 2, s. 147-149.

BOBEK, Michal. Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?) *Právní rozhledy*, 2011, č. 14, s. 502.

HRDLIČKOVÁ, Ivana. Potřebujeme etický kodex? *Soudce*, 2008, č. 3, s. 10.

KOBER, Jan. Právní etika na univerzitách a v profesním školení. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 10, s. 46-49.

KOPA, Martin. Profesní etika v české právní praxi a právním vzdělávání aneb měla by profesní etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 1, s. 21-27.

KRSKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*, 2006, č. 3, s. 9.

MATES, Pavel, ŠEMÍK, Karel. Nad důstojností soudcovského stavu. *Jurisprudence*, 2014, č. 2, s. 45.

RUBEŠ, Josef. O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta. *Právo a zákonnost*, 1991, č. 9, s. 494.

SOKOL, Jan. K etickému kodexu. In O soudcovské etice-sborník z přednášek a seminářů. *Soudce*, 2006, č. 3, s. 14

VYKLICKÝ, Jan. Nezávisí více na soudci než na právu? *Soudce*, 2006, č. 5, s. 6.

WILKINSON, Margaret A., WALKER, Christa, MERCES, Peter. Do codes of Ethics Actually Shape Legal Practice? *McGrill Law Journal*, 2000, č. 45, s. 650-652.

Soudní judikatura a judikatura správních úřadů

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 33 Cdo 901/2014.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 11. dubna 2018, sp. 16 Kss 6/2017

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. října 2011, sp. zn. 11 Kss 1/2011

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 03. října 2013, sp. zn. 16 Kss 8/2013

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 03. října 2012, sp. zn. 11 Kss 1/2012

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 09. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 01. 2009, sp. zn. ÚS 1554/08

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 06. 2001, sp. zn. ÚS 16/99

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 04. 2003, sp. zn. I. ÚS 181/01

Rozsudek Evropského soudu ze dne 8. června 1976, Engel a ostatní proti Nizozemí, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72 a 5370/72

Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 06. 06. 2016, sp. zn. 11 Kss 6/2015

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 02. 1999, sp. zn. I. ÚS 526/98

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 04. 2017 sp. zn. IV. ÚS 2609/16

Nález Ústavního soudu ze dne 08. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2490/15

Nález Ústavního soudu ze dne 05. 09. 2016, sp. zn. I. ÚS 2617/15

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002, o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů, ve znění pozdějších předpisů.

Příspěvky ve sborníku

BAŠNÝ, Adam. Existuje oprávněná obava z politicko-ekonomických vlivů v justici. In BERÁNEK, Stanislav (ed). Transparentnost a důvěryhodnost výkonu spravedlnosti: sborník z konference konané 4. 12. 2008 v Praze. Praha, 2009, s. 80. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/justice_sbornik.pdf>.

NĚMEČEK, Tomáš. Průtahy, kárná řízení, anonymita rozsudků: tři neduhy soudnictví a tři důvody k mírnému optimismu. In BERÁNEK, Stanislav (ed). Transparentnost a důvěryhodnost výkonu spravedlnosti: sborník z konference konané 4. 12. 2008 v Praze. Praha, 2008, s. 28. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/justice_sbornik.pdf>.

VYKLICKÝ, JAN. Ve svém profesním životě jsem vždycky věřil soudcům... In BERÁNEK, Stanislav (ed). Transparentnost a důvěryhodnost výkonu spravedlnosti: sborník z konference konané 4. 12. 2008 v Praze. Praha, 2009, s. 80. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/justice_sbornik.pdf>.

Internetové zdroje

DRACHOVSKÁ, Karolína. Rozhovor: Petr Angyalossy – Stát se soudcem byl můj životní sen, jako předseda však mohu přiložit ruku k dílu a být justici prospěšný i jiných směrech [online]. [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 22. července 2020 [cit. 12. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/rozhovor-petr-angyalossy-stat-se-soudcem-byl-muj-zivotni-sen-jako-predseda-vsak-mohu-prilozit-ruku-k-dilu-byt-justici-prospesny-i-v-jinych-smerech>>.

Etický kodex soudců je hotový, Angyalossy jej předal Benešové [online]. ceska-justice.cz, 23. června 2020 [cit. 12. srpna 2020]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2020/06/eticky-kodex-soudcu-hotovy-angyalossy-jej-predal-benesove/>>.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. Etika právnického stavu [online]. bulletin-advokacie.cz, 31. 10. 2017 [cit. 21. 7. 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/etika-pravnickeho-stavu>>.

MORÁVEK, Jakub. Model práva – vztah práva a morálky (Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2012) [online]. bulletin-advokacie.cz, 22. 3. 2013 [cit. 08. 07. 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/model-prava-vztah-prava-a-moralky-vitezna-prace-kategorie-talent-roku-souteze-pravnik-roku-2012>>.

MOTYČKA, Petr. Kárná řízení advokátů, soudců a státních zástupců aneb měří se všem stejným metrem? [online]. [Bulletin-advokacie.cz](http://bulletin-advokacie.cz), 10. března 2015 [cit. 27. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/karna-rizeni-advokatu-soudcu-a-statnich-zastupcu-aneb-meri-se-vsem-stejnymmetrem?browser=mobi>>.

NOVÁK, Miroslav. Je nás hodně nebo málo? [online] sucr.cz [cit. 13. října 2020]. Dostupné na <<http://www.sucr.cz/zpravy-a-stanoviska/slovo-soudce/762-je-nas-hodne-nebo-malo.html>>

ŠAFÁŘ, Roman. Chybovati je lidské, tedy i soudcovské. O kárné odpovědnosti soudců [online]. pravo21.online.cz, 25. 11. 2018. [cit. 03. 11. 2019]. Dostupné na <<http://pravo21.online/domov-a-svet/chybovati-je-lidske-tedy-i-soudcovske-o-karne-odpovednosti-soudcu>>.

ŠAFÁŘ, Roman. O plánované reformě justičních zákonů: Cesta do taláru má být trnitější a kárné řízení spravedlivější [online]. pravo21.online.cz, 18. června 2020 [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné na <<https://pravo21.online/pravo/o-planovane-reforme-justicnich-zakonu-cesta-do-talaru-ma-byt-trnitejsi-a-karne-rizeni-spravedlivejsi>>.

ŠTIČKA, Michal. Aplikace etických postupů v soudním systému ČR [online]. transparency.cz, [cit. 04. srpna 2020]. Dostupné na <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/evs_justice.pdf>.

tisková zpráva veřejného ochránce práv. Rozpoznat neetické jednání není vždy jednoduché. Otevřený soubor etických dilemat soudce může být užitečnou pomůckou [online]. ochrance.cz, 10. října 2020 [cit. 12. října 2020]. Dostupné na <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/rozpoznat-neeticke-jednani-neni-vzdy-jednoduche-otevreny-soubor-etickyh-dilemat-soudce-m/>>.

TUČEK, Milan. Prestiž povolání – červen 2019 [online]. cvvm.soc.cas.cz, 24. 07. 2019. [cit. 03. 11. 2019] Dostupné na <<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ekonomicke/prace-prijmy-zivotni-uroven/4990-prestiz-povolani-cerven-2019>>.

Úplné znění Etického kodexu soudců a zaměstnanců soudu v Kutné Hoře [online]. justice.cz, [cit. 04. srpna 2020]. Dostupné na <https://www.justice.cz/documents/35849/1056131/Etický+kodex+soudců+a+zaměstnanců+2014.pdf/e253cd33-31da-4000-8190-2e9251aed4b6>>.

Úplné znění Etické zásady chování soudce [online]. soudci.cz, [cit. 4. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>>.

Úplné znění otevřeného souboru etických dilemat soudce [online]. sucr.cz, [cit. 12. srpna 2020]. Dostupné na <<http://www.sucr.cz/o-nas/otevreny-soubor-etick%c3%bdch-dilemat-soudce.html>>.

ZEMANOVÁ, Daniela. Co vše může narušit důstojnost soudcovské funkce a ohrozit důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví? [online]. epravo.cz, 4. června 2015 [cit. 14. září 2020]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/aktualne/co-vse-muze-narusit-dustojnost-soudcovske-funkce-a-ohrozit-duveru-v-nezavislost-a-nestrannost-soudnictvi-98041>>.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou profesní etiky v kontextu výkonu soudcovské profese. První kapitola je věnována vymezení základních pojmů, které jsou spojeny s etikou, mravností a právem. Současně se diplomová práce zaměřuje na vzájemné vztahy mezi těmito instituty. Druhá kapitola poskytuje ucelený pohled na soudcovskou etiku, se současným nastíněním právní úpravy, která se tohoto fenoménu dotýká. Rovněž zkoumá pojem etický kodex a aktuální otázky, které v souvislosti s etickým kodexem vyvstávají. Ve třetí kapitole se práce věnuje tématu kárného řízení a následným problematickým aspektům, které kárné řízení postihují. Závěr poslední kapitoly je věnován vybranému případu z kazuistiky kárného senátu Nejvyššího správního soudu.

RESUMÉ

The diploma thesis deals with the issue of professional ethics in the context of the judicial profession performance. The first chapter is dedicated to the definitions of the basic concepts, which are associated with ethics, morality and law. At the same time the diploma thesis is focused on mutual relationships between these institutes. The second chapter provides comprehensive view on ethics of judges and at the same time the outline of the legislation, which is connected with this phenomenon. This chapter also investigates the concept of the code of ethics and the actual issues, which arise in connection with the code of ethics. The third chapter of the thesis deals with the topic of disciplinary proceedings and the subsequent problematic aspects, that affect disciplinary proceedings. The conclusion of the last chapter is dedicated to a selected case from the case study of the disciplinary senate of the Supreme Administrative Court.

KLÍČOVÁ SLOVA

Etika, etika soudců, soudce, etický kodex, kárná odpovědnost, kárné řízení, Nejvyšší správní soud

KEYWORDS

Ethics, ethics of judges, judge, code of ethics, disciplinary liability, disciplinary proceedings, Supreme Administrative Court